Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1992 июнь 30
Зунай дунда hарын 30
ВТОРНИК
гарагай 3
№ 124 (18483)
сэн 6 мүн

Редакторай булан

САГАЙ ХЭДЫ ХҮНДЭШЬЕ hААНЬ...

...ай улам хүндэ боложол байна. ...ыз удаа үнэ сэн дээшэлхэнь гэhэн ...суу хаа хаанагүй таража, зоной ...улам зобоооно. Иимэ оршон бай...ду хэхэеэ, хайшаа харахаяа, ямар ...абахала зон огто мэдэхээ бо...йна ха. Эндэ бишье баhа юун ...балай ойлгоногүйб. Тиимэhээ тад ...умэн тухай бодомжолоод үзэхэ ...йб.

...гэхэдэ, сагай хэды хүшэр хүндэ ...ье, нинтын ажабайдал тогтоно, ...гүй. Энэ баяр түрүүлнэ. Хажуу...манай арадай оюун ухаан бодо...лигай улам арьбажахада, дэлгэр...нэхөөрөө арадай болон hэргэхэ...лөөлhэн үйлэ хэрэгүүд hүүлэй ...он болоно ха юм.

...элхэдэ, байгша оной июнии тэн ...республикымнай углуу бүхэндэ ...ихэйнгээ үндэр заланнуудта, бууй...айнуудта шүтэлгэн боложо, обоо...хигдаба. hая хада хорюултай ...ье hаа, эртэ урданhаа эхитэй тус ...шал айхабтар түргэнөөр hэргээг...ихидхэлынь улам hайжаруулаг...

...дээ гансашье мүргэл, обоо та...болоно бэшэ, мүн эрын гурбан ...мхидхэгдэнэ, нютагай зон олоо...аран, хоорондоо харилсана, эб ...ана. Соёлой ордонгууд болон ...соохи ажал ябуулганнуудай үн...дээ болёод шахуу байхадань, ...ютагуудай зоной олоороо суг...нэгэн бүхэли байhанаа бодото ...мэдэрхэ, нягтаран нэгэдэхэ гээ...со удха шанартай болобо.

...даа бүхы республика соо нэгэ ...дэр тогтоожо, энэ ябуулга эм...hаа, таарамжатай гэжэ hана...б гэхэдэ, иланганаа Улаан-Үдэдэ ...шэд нютагтаа ошожо, нютагайн...хаданнуудай, дайда дэлхэйн ...үгэн hүгэдэхэ дуратай байна ха

...ивалгын дасанда жэл бүри үдэр ...ад соносхоходо яаха юм хаб? ...хай бодожо үзэхөөр. Юуб гэхэ...үүн, хүйтэн зүрхэ сэдьхэлтэй ...хүндэ хүшэр үе сагай ашаанда ...а байhан зонние абарха, зөө..., боди сэдьхэл түрүүлхэ эрхим ...ануудай нэгэн хадаа обоо та...байгаалитай сэхэ харилсалган ...бшуу. Буруу гэжэ арсаха хүн ...й ёнотой.

...багахан ябахадаа, нагаса эжы...жа, нютагайнгаа обоошуудые та...хабаададагаа яаhан элеэр hа...эшэбиб? Үлзытэ буурал баабай, ...гаан, Шулуун-Обоо... Эдэ нэрэ...уулахадаа, зосоомин яаhан ал...одог бэ? Харин Шалсаана ту...hэнэйшье үлүү ааб даа. Энэ...дэ Буряадай удха шанартай ...газар ха юм. Магад хэдэн ...йшье саана зоной анхарал та...энэр тинхэдэ нэн түрүүн hүгэ...hэн байжа болохол. Одоол хэн ...даа?

...хилган улам hайнаар үнгэргэг...лохо аабза гэжэ найдаад, саа...ржолоё.

...Банзаров тухай дуулахадаа, ...н бүхэнэй зүрхэн омогорхоюор ...гээ hаа, багаханшье алдуу га...гэжэ hанахаар байна. Юуб гэ...ряад угсаатан эрдэм ухаанайшье ...елиг шадабартай гээд харуул...ушын хүн Доржи Банзаров бай...Тиимэhээ ород арадай алдарта ...мтэн Байгалай зүүн тээ үдэр ...эн банзаровууд мнин хосорно ...э бэлэй.

...алдарта эрдэмтын түрэhөөр ...й ойдо зорюулагдаhан үдэр...аан-Үдэдэ, Доржи Банзаровай ...Эздын аймагта боложо үнгэрбэ. ...хэрэг манай республикын ажа...баhаа онсо удха шанартай хэ...бо.

...тиимэб гэхэдэ, манай мүнөө...н байдалда үнгэрhэн сагайнгаа ...н hайханние hэргээн сахижа, ...уламжалан hургаал абажа. ...эрмэлзэн дабшаха замуудые ...гээшэ шухала болоод байна ...имэhээ Доржи Банзаровайшье ...тэрэнэй ажабайдал, таталhан

...зам энэ талаар онсо удха шанартай болоно.

Түүхэдэ нэгэ хүнэй дүүргэдэг үүргэ тухай хэлэхэ болоо hаа, энээнние дан дээрэ үргэжэ болохошьегүй hаань, дан доройтуулан дарахада, муу ха юм. Ялгаашье hаа, Үшөөтэйhөө гараhан эрдэмтын аша габьяань, алдар нэрэнь, хэhэн хэрэгүүдынь манай баялиг, манай алдар соло, ошоhон саг тухай hанаан болоно бшуу.

Иигээд харахада, тус алдарта ойн нимэ үргэнөөр, олоной хабаадалгатайгаар, гансашье манай Буряад орондо хабаатай бэшээр үнгэргэгдэжэ байhаниинь ойлгосотой болоно гэжэ hанагдана. Тиигээдшье эрдэм ухаа хүгжөөлгэдэ ушаржа байhан бэрхэшээлнүүд заабол дабагдаха аабза гээд найдагдана ха юм. Бэрхэшээлнүүдые, элдэб эсын хаалтануудые дабалгын үльгэр жэшээ Доржи Банзаровай ажанбадал харуулна.

Гадна алдарта эрдэмтын бэшэhэн бүхы юумыень, хурса мэргэн ухаан бодолойнь бүхы дээжые бүгэдэ буряад арадай анхаралда дурадхаха, сэдьхэл бодолойнь hонирхолые, hонорые бисалгама эдеэнинь болгохо зорилго мүнөө-мүнөө онсо шухала болоо гэжэ hанахаар.

Тиигэхын тулада гүрэн түрын хэмжээгээр бүхы зохёолнуудыень, шэнжэлэлгэнүүдыень, бэшэг ташагуудыень толилхо,тэрээн бүхэнниень ойлгосотой болгоhон ажаглалтануудаар хангаха, ээлжэ байhан бодото hуурниень тодорхойлон харуулха гээшэ айхабтар шухала гээд тоолобол, алдуу гарахагүй.

Үшөө тиихэдэ Доржи Банзаровай богонихон аад, ялас гэмэ ажабайдалда хабаатай «сагаан толбонууд» угаа олон. Манай эрдэмтэд энээндэ онсо анхарал хандуулха аабза гээд найданабди. Гадна тэрэнэй хүүрэй хаана хадагалгдаhан тухай асуудал онсо удха шанартай. Юуб гэхэдэ, манай арад хүшөөень сахижа, нангинаар абажа ябаха эрхэтэй ха юм.

Эдэл үдэриүүдтэ Түбэй Азиин арадуудай нангин hайхан эрдэнэ зэндэмэни болохо «Гэсэр» гэжэ эпостэ зорюулагдаhан нимэ ехэ хэмжээнэй түрүүшын hайндэр Буряад орондомнай боложо, яаhан зохидоор эдэ бүгэдэ тохёобо гээшэб? Энэ хадаа баhал түүхэтэ удха шанартай хэрэг гэжэ онсолхо шухала. Юуб гэхэдэ, эгээл нигэжэ холынгоошье, дүтынгөөшье үнгэрэн ошоhон сагта хандасаяа эрнд хубилгажа байhанаа харуулба гүбди? Тиигэбэл гээшэ хабди.

Яруунын аймагай Эгэтын-Адаг нютаг арадаймнай түүхэдэ онсо hуурн эзэлжэ, манай арадай түүхэдэ, ёно заншалнуудта, оюун ухаан бодолойнь бүхы баялигуудта хайша хэрэгээр, дээрэлхүүгээр хандасын «хабсагай» хии тоohон болгожо, бута сохилгын эхин энэ аалам? Тиимэл байhай даа гээд шүтэн этигэхэ дуран яатараа хүрэнэ гээшэб?

Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, олон жэлэй турша соо мүнөө боложо байhан хубилалтануудые хүлеэгээбди, ерэhэй даа гэжэ хүсөөбди. Ерэн гэхэдэнь, түрүүшээр бага сагаар бахардаадшье абаhан байжа болохобди. Тиигэбэ яабашье эдэ хубилалтануд эрьешэгүй гээд этигээ, эдэ ябуулганнуудые эхилээ хадаа тэдэнээ залан шуудаар, үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлээ, улам үргэдхэе, удхыень баяжуулая. Тиигээгүй сагтамнай манай соёл, манай ёно заншалнууд тиимэ бэлээр бидэнэртээ бусашахаяа байна бэшэ. Бусаажа, үлэhэн, мартагдаагүй юумэсэ hэргээжэ, дэлгэрүүлжэ шадаа hаамнай, яаhаншье гоё байха hэм даа! Энээнhээ дэмбэрэлтэй юумэн байха юм аал?

Тиимэhээ тус хэрэгтэ бултанай тон оролдосотой, эдэбхитэй хабаадалсалта, анхарал оролдолго, хүсэл эрмэлзэл айхабтар хэрэгтэй гэжэ hануулая. Энэмнай бүгэдэ арадай хэрэг ха юм даа. Энээн тухай мартаагүй hаамнай, hайн лэ байха бэлэй.

Тон дэмбэрэлтэй үйлэ хэрэгүүдээр нюнь hара баяр байба. Гадна бороо хура орожо, гандаhан, ангаhан газар ундалуулаа. Хүйтэн байhаниинь лэ муу юм бээ. Гэбэшье этигэл найдалаа алдангүй ябаял даа, хүндэтэ угсаатамни!

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Доржи Банзаровай түрэhөөр 170 жэлэй ойдо

ДЭМБЭРЭЛТЭЙ ХЭРЭГ ҮЙЛЭДЭБЭ

Буряадай Нинтын эрдэмэй институт үндэhэ яhатанайнгаа түрүүшын алдарта эрдэмтэ Доржи Банзаровай түрэhөөр 170 жэлэй ойдо зорюулжа, шэнжэлхы эрдэм ухаанай асуудалнуудаар «Банзаровай уншалгануудые» үнгэргэбэ.

Буряадай Эрдэмэй түбэй конференц-зал соо зарлагдаhан тэрэ зүблөө Эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор **В. Ц. Найдаков** оролто үгөөр нээхэ зуураа, ороной олон хизаар нютагуудта, түб хотонуудта ажаhуудаг эрдэмтэдтэ Д. Банзаровай ойн баярай урилга эльгээгдээ, гэбэшье харгы замай холоhоо, мүнөө үе сагай элдэб эсын бэрхэшээлнүүдhээ боложо, олон нүхэд ерэбэгүй гэжэ тэмдэглээ, Тиигэбэ яабашье Эрхүүhээ, Хадата Алтайhаа, Сахаhаа, Хитадай Арадай Республикаhаа, Монголhоо эрдэмтэд ерээ.

Доржи Банзаров хадаа хүсэд арба хүрэхэгүй жэлдэ эрдэм-шэнжэлэлгын асуудалнуудаар үнэтэй сэнтэй хүдэлмэринүүдые бэшэжэ, гансашье буряад бэшэ, мүн бүхы монгол туургата арадуудаа дэлхэйдэ суурхуулаа. Гадна манай түрүүшын эрдэмтэ хойто үеынгөө бэлигтэ түлөөлэгшэдэй эрдэм ухаанай хэрэгтэ урагшатай ябаха заланда аша туhатай ехэ нүлөө үзүүлээ. Жэшээлхэдэ, Г. Цыбиков, Б. Барадин, А. Доржиев, Р. Номтоев, Ц. Жамцарано, М. Хангалов болон бусад олон бэлигтэй эрдэмтэд зохёохы ажал ябуулгадаа үгсаата эрдэмтынгээ ашата нүлөө мэдэрhэн байха. Манай Нинтын эрдэмэй институт Д. Банзаровай ойн баярта зорюулжа, хоёр ном хэблүүлбэ.

Эрдэмтэдэй энэ зүблөөнэй программын ёноор, дүшэ шахуу нүхэд элидхэлнүүдые, мэдээсэлнүүдые хэхэ байба. Гэбэшье олонхидойнь материалнуудай «Банзаровай уншалгануд» гэhэн согсолбори соо оруулагдаад байhан ушаргаа, холо, ойроhоо бууhан эрдэмтэ айлшадайнгаа мэдээсэлнүүдые шагнаха дуратай байhанаа авторнуудынь мэдүүлээ. Тиигэжэ үдэр туласа үнгэрhэн зүблөөнэй ашагтай саг алмагдаба гэжэ сугларагшад нэгэн дуугаар мэдүүлээ бэлэй.

Нэн түрүүлэн Эрхүүгэй университедэй профессор, түүхын эрдэмэй доктор **Б. С. Санжиевта** үгэ үгтөө. Доржи Банзаров хадаа монгол угсаата арадуудай түүхын, ёно заншалай, соёлой асуудалнуудаар шэнжэлгэнүүдые хэжэ, дэлхэйдэ мэдэрэгдээ. «Монголнуудай харын шажан» гэжэ эрдэмтын бэшэhэн хүдэлмэри тэрэ үеын арад зоной hүзэг бэшэрэлэй бусайданги байдалые тодорхойлжо үгэhэн үнэтэ зүйл байгаа. «Сагаан hара гэхэ гү, али монголнуудай hайндэр» гэhэн щэнжэлхы хүдэлмэри соогоо угсаатанайнгаа ажаhуудалай, ёно заншалнуудай болон соёлой түүхэтэ баримтануудые мүнхэлэн бэшээ.

— Доржи Банзаровай Казаниин гимназида абтахаhаа хоёр жэл урда тээ тэндэхи университедтэ профессор О. М. Ковалевскиин эдэбхи үүсхэлээр Европодо анха түрүүшынхээ монгол хэлэ, бэшэгэй кафедра нээгдэhэн байгаа. Д. Банзаров Казаниин гимнази, университедтэ hурахадаа, немец, англи, лата, француз хэлэнүүдые шудалжа гараhан юм. Санкт-Петербургда Россин Эрдэмэй академиин Азиин библиотекэдэ hуужа, ажалладаг байгаа. Тэрэ хадаа Түбэй Азиин арадуудай ажабайдалаар, ёно заншалнуудаар hонирходог, тэдэ бүгэдэн тухай үргэн ехэ эрдэм мэдэсэ шудалжа гараhан юм, — гэжэ үгэ хэлэhэн профессор **Д. Б. Улымжиев** нэмэбэ.

Улаан-Баатарhаа зургаан эрдэмтэд ерээ. Тэдэнэй нэгэн Монголой Эрдэмэй академиин Зүүн-Хойто, Зүүн-Урда Азиин түүхэ шэнжэлдэг түбэй директор, профессор **Ч. Далай** залуу hаhанhаа Хойшо Доржи Банзаровай шэнжэлхы хүдэлмэринүүдээр hонирхожо эхилhэнээ элирхэйлбэ. Үшөө 1956 ондо университедтэ hуража ябахадам, Д. Банзаровай «Монголнуудай харын шажан» гэhэн шэнжэлгые Хитадай ехэ эрдэмтэн намда анха түрүүн харуулhан юм. Удаань би тэрэ зохёол тухай hанамжаяа хитадаар бэшээд, хэблүүлээ hэм гэжэ хөөрэбэ.

Түүхын эрдэмэй доктор **Ш. Б. Чимитдоржиев** гимназист Доржи Банзаровай намтарай хэдэн баримтануудые дурдаба. Ушарынь хадаа Ширааб Бодиевич Казаньда ябахадаа, тэндэхи солото университедэй архивта hуужа, шэнжэлгэ хэhэн, ерээдүйн эрдэмтын hуралсалай үеын хэдэн баримтануудтай ушаргаа байгаа. Жэшээлхэдэ, табадахи класста эрхимээр hуража ябаhан Доржи Банзаров гимназиндаа болоhон баяр ёнололой үедэ hурагшадай үмэнhөө хаан, бурхан болон үндэр түрэлтэ багшанартаа hайшаалай үгэ хэлэhэн байгаа. Тэрэ үгэнь соносхогдожо, сугларагшадай hонирхол татаба. Гимназиие Доржи Банзаровhаа гадна, үшөө Прохоров Иван гэжэ хүбүүн алтан медальтайгаар дүүргэhэн байгаа ха.

Улаан-Баатарhаа ерэhэн профессор **Цэнд** Буряадай түрүүшын эрдэмтэн тухай бэшэhэн ехэ статьятай «Үнэн» газетын номер зүблөөнэй президиумдэ дамжуулба. Удаань нүхэр Цэнд Монгол орондо хэблэгдэhэн буряад уран зохёолшодой номууд тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл хээ.

— Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай буряад хэлэ бэшэгэй факультедтэ монгол эрдэмтэд, багшанар ерэжэ, манай оюутанда хэшээл үгэдэг hаань, ехэл дэмбэрэлтэй hэн, — гэжэ уран зохёол шэнжэлэгшэ эрдэмтэ Ц.-А. Дугар-Нимаев тэмдэглэбэ.

Хитадай Арадай Республикаhаа хоёр эрдэмтэд ерээ. Эдэ хадаа Пекинэй университедэй профессор **Мүнхын Сайжармаа** (дагуур монгол угай), тинхэдэ Синьцзян-Уйгурай автономито районhоо (Дунда Азиин орщонhоо) торгод монгол угай **Эрдэнэ Баяр** гэгшэд байба.

— Би хадаа Үбэр-Монголой Хүлэн-Буйр аймагай буряад уласhаа аха дүү Буряадайнгаа арад түмэнэй халуун баяр дамжуулнаб. Алдарта эрдэмтэ Доржи Банзаровай ойн баярта зорижо, Улаан-Удэ хото анха түрүүшынхээ ерэhэндээ ехэ золтой байнаб. Хүлэн-Буйр аймагай Шэнэхээн нютагта түрэhэн, удэhэн хүм. Манай аймагта буряадууд, монголнууд, эвенк яhатан эбтэй эстэй ажаhуудаг гээд **М. Сайжармаа** Үбэр-Монголой аман зохёолой дээжэhээ «Алтан сүмбэр Абай Богдо хүбүүн», «Бороолдой мэргэн хүбүүн» гэхэ мэтын шүлэглэмэл үльгэр туужануудай удха, найруулга тухай сугларагшадта хөөрэжэ, халуунаар угтагдаба.

Эрхүүгэй университедэй профессор **Н. О. Шаракшинова** Д. Банзаровай Эрхүү хотодохи ажабайдал тухай тэндэхи областиин үндэр наhатай зонhоо бүри залуудаа hурагшалжа олоhон хэдэн hонирхолтой баримтануудые хөөробэ.

Буряадай түрүүшын эрдэмтэн Д. Банзаровай энэ ойн баярай зүблөөн дээрэ хизаар ороноо шэнжэлхы удхатай элидхэлнүүдые, мэдээсэлнүүдые эрдэмтэд **Т. М. Михайлов, П. Б. Коновалов, Н. В. Именохоев, Л. А. Хантаева, А. З. Хамарханов, Б. В. Базаров, В. И. Рассадин, Ш.-Н. Р. Цыденжапов, Г. Л. Санжиев** гэгшэд сугларагшадай hонирхолдо дуулгаа.

Ойн баярай үдэртэ зорюулагдаhан хоёр шэнэ дуу гүйсэдхэжэ, арадай артист **Д. Ц. Дашиев** сугларагшадые баясуулба.

Буряад Республикын арадай уран зурааша **Э. Э. Аюшеев** энэ зүблөөн дээрэ Эздын аймагай түлөөлэгшэдтэ, мүн Буряадай Нинтын эрдэмэй институдта эрдэмтын ойн баярай үдэрөөр зурагуудаа бэлэг болгон барибa.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ Д. Банзаровай нютагайхидай зүгhоо Эздын аймагай захиргаанай толгойлогшо, экономикын эрдэмэй кандидат **Михаил Александрович Спасов**, Социалис Ажалай Герой, ороной Гүрэнэй шангай лауреат **Гасаран Лубсанович Рабдаев** түрүүтэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

УГЛӨӨНЭЙ НАРАНАЙ ГАРАХАНЬ hАЙХАН, АБАЙ ГЭСЭРЭЙ БУУХАНЬ hАЙХАН

АРБАН ҮДЭР СОО таhалгаряагүй шахуу үргэлжэлhэн бороогой hүүлээр Абай Гэсэрэй hайндэр Буряад орондомнай морилжо ерэбэ. Июнийн 27-ной үглөөгүүр нислэл хотодомнай бүрхэг, hэрюубтэр уурал маган буугаад байгаа hэн. Гэбэшье 9 сагта Соведүүдэй талмай дээрэ ёнололой эхилхэдэ, бороогүй, hонор амисхал тогтоод байба.

Амаралтын үдэр эртэшэг hэн тула тусгаар зорижо ерэhэн зон үсөөншэг. «Гэсэрые» шэнжэлэгшэ ахамад эрдэмтэ Алексей Ильич Уланов буурал hахалаа эльбэн зогсоно. Дайнай hүүлээр, дүнгэ гаран жэлэй саана, тинхэдэ үшөө эди hаhандаа ябаhан залуу шэнжэлэгшэ «Абай Гэсэрые» аршалhанайнгаа түлөө hүнийн зоргоор Буряад ороноо бодхуултажа гараа хамнай, Абай Гэсэрэйнгээ hайндэрые hюдөөрөө хараха аша буянтай байба ха юм даа.

Хажуудань зогсогшо профессор Сергей Шагжиевич Чагдуров «Гэсэрые» шэнжэлхэ талаар мүн лэ горитой габьяатай. Арбаад жэлэй саана Москвагай гол үйлсэдэхи «Академкнига» гэhэн магазин соо түмэн ботинуудай дунда тэрэнэй бэшэhэн «Гэсэриадын уг гарбал» гэhэн номые обёоржо, гартаа оруулхадаа, нилээдшье олзуурхаа, баясаагша болэйб.

Правительствын ендэрэй хажууда түмэр амhарта соо Гэсэрэй найрай сан табигдажа, духовой оркестрэй hүр жабхаланта аялгын зэдэлээн доро сэнхир хадагуудые гар дээгүүрээ дэлгэжэ барилhан улаан-шаргал уужатай сагаан тэрлигүүдые үмдэhэн арба гаран эдир залуу, хятагар нарихан басагадай гаража ерэхэдэ, үүлэдэй саана хоргодоод байhан наран тэнгэриингээ дангинарые элшэ болгожо, эдэ хүүхэдэй дүроор эльгээбэ гээшэ гү гэжэ hанахаар байба.

Дондок Улзытуевай «Буряад орон» гэhэн шүлэг Майдари Жапхандаев наярса ушажа дүүргээд: «Абай Гэсэрээ золгоё-оо!» — гээд урялба. «Оо-о! Оо-о!»—гэжэ талмайн бүхы булангууд хүрэтэр суурялхадань, алдарта гэсэршэдэй нютаг — Эрхүүhээ ерэhэн айлшадай магнайда сэнхир тэрлиг, шобхогор буряад малгайнуудые үмдэhэн эрэшүүлэй нэгэниинь Абай Гэсэрэй hүлдэтэ сэнхир туг баряад, урагшаа дабшаба. Хойто буряадуудай хубсаhатай, наhатай нэгэ эхэнэр хонгёо хоолойгоор нигэжэ эдэлүүлбэ:

Үглөөнэй наранай гарахань hайхан,
Абай Гэсэрэй буухань hайхан...

Үнэхөөрөөшье, hайхан даа. hүүлээрнь тэдээндэ дүтэлжэ мэдэхэдэмни, Усть-Ордын Буряадай автономито округой Нүхэдэй районой Хангин hууринай «Адуушан» гэhэн ансамблиин гэшүүд, харин дуу хангюурдагша эхэнэрынь Галина Прокопьевна Готолова байба.

— Хангин гээшэмнай алдарта гэсэршэн Пёохон Петровой нютаг болоно. Тэндэhээ 15 хүн ерэнхэйбди. Абай Гэсэрэй энэ тугые манай нютагта бүтээгээ юм. Нёдондо август hарада манай тэндэ баhал нимэ баяр болоо hэн. Мүнөө энэ тугаа дамжуулхаяа Буряад орондо бууба гээшэбди,—гэжэ ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Роза Павловна Антонова намда хөөрэбэ.

Алтан үнгэтэй hара, наранай дүрсэ, шара бүд хайшалжа, монгол бэшэгээр бүтээhэн «Гэсэр» гэhэн үгэ сэнхир туг дээрэ хадаатай.

Усть-Ордын делегациие толгойлогшо, округой захиргаанай гулваа А. Н. Батагаев үгэ абажа:

— Баяр дээрэмнай баяр нэмэжэ байг гэжэ Гэсэрэй нютагайхид энэ тугаа дамжуулан, үреэнэ. Гэсэрэй туг доро хэтын хэтэдэ эб найрамдал, арадуудай хани барисаан мандаг,—гэжэ хэлээд, нүхэдөөрөө хамта Буряад ороной түлөөлэгшэдтэ тугаа барюулба.

— Арадые аршалагша алдарта баатарай энэ туг доро ээм ээмээ түшэлсэн, нягтаар жэгсажа, хүндэ хүшэр үе сагые дабахамнай болтогой! —гэжэ харюугай үгэ хэлэhэн Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гэсэрэй найрай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев үреэбэ.

Хүхэ хилэн тэрлиг, буряад малгай үмдэhэн олерно театрай дуушан, багжагар томо Баатар Вандановай тугые хүлеэн абахада: «Үү-у, энэмнай Бабжа Барас баатар гэшэ аабза»,—гэжэ сугларагшадай дуугаралдахань дуулдаба.

Хитадай Арадай Республикаhаа хоёр эрдэмтэд тусгаар зорижо ерээ юм байна. Эрдэнэ-Баяр Синьцзян-Уйгурай автономито районой нислэл Урумчи хотоhоо ерээ. Тэндэхи ехэ hургуулида багшалдаг, ойрад монголшуудай «Джангар» туулиие шэнжэлдэг, өөрөө ойрад монгол яhатан, наhаар залуухан.

— Ойрад монголшуудай дундашье «Гэсэр» туули дэлгэрэнхэй юм. Энэ баяртатнай ерэhэмнай ехэ hайхан байна. Монгол угсаатан ингэжэ hаадгүй бэе бэедээ айлшалалсадаг болоhомнай ехэ үнэтэй. Эндэтнай бүхыгөөр аргагүй hонирхоноб. Тиигээд нэгэл ажаглалтатайб— залуушуултнай түрэлхи хэлэндээ муу байна. Энэ дутагдалаа заhахаар лэ даа,—гэжэ Эрдэнэ-Баяр хэлэбэ.

Мүн Үбэр-Монголой Хүлэн-Буйрта түрэhэн, дагуур угсаата М. Сайжармаа мүнөө Бээжинэй (Пекинэй) түбэй олон үндэhэтэнэй дээдэ сургуулида заадаг юм байна.

—«Абай Гэсэрые» тусгаар шэнжэлнэб. Буряадайнь хубилбаринуудаар ехэтэ hонирхоноб, — гэжэ Сайжирмаа хөөрөө.

Тиигээдшье мордохо саг ерэжэ, айлшад, хабаадагшад хэдэн автобус, машинануудта hуужа захалба. Гэсэрэй найрай программа тухай манай газетэ бэшээ hэн гээшэ ааб даа. Энэ ябалгандаа Хориин арбан нэгэн эсэгын буряадуудай ажаhуудаг нютагуудта — Загарайн Асагад, Хориин Наран-Хада хүрэжэ найрлаад, Эгэтын-Адагта гол баярынь хүнхинэхэ.

Гэсэр богдоёо хүндэлжэ, hүлдэтэ тугыень Ярууна хүргэгшэдэй автобусто hуужа мордоhонойнь hүүлээр тэнгэри бүри бүрхэжэ, ойро зуура жэжэхэн бороо шэдэрээд абаhан аад, айлшадаймнай Асагад тээ ябахадань байгаа ёнотой, уданшьегүй сэлмэжэ, үглөөнhөө хойшо хуралан дуудаhан нарамнай яларан гаража ерээ hэн.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.
С. БАЛДУЕВАП фото.

Россин Федерациин Президентын зарлиг

В. Б. Цыбикдоржиевые Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнаха тухай

...түбидэ Эб найрамдал ба аюулгүй...ахихын түлөө Буддын шажантаа...элөөндэ амгалан байдал хангаха ...буулга ашаг үрэтэйгөөр дэлгэ...эйнь түлөө Эб найрамдалай ту...ин түбиин Буддын hажантанай ...енцийн генеральна секретарийн орлогшо **Цыбикдоржиев** Владимир Будаевичыс **Арадуудай Хани барисаанай** орденоор шагнаха.

Россин Федерациин Президент
Б. ЕЛЬЦИН.

Москва, Кремль.
1992 оной июниин 25.

...ШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

...нюурта.

...рова: «Хэды болоо...а юм?».

...тайлбари: «Газар ...н гурим».

Д. Хубитуев: «Залуугайнгаа залиие алдаагүй».

3-дахи нюурта.

Hарадаа нэгэ удаа гаражa байдаг ажалшадай бэшэгүүдэй тусхай хуудаhан.

4-дэхи нюурта.

Республикын хүдөөгэй зунай спортын VI наадануудыг дээрhээ Б. Цыремпилов Ц. Цыренжапов хоёрой фоторепортаж.

Дэлгүүрэй харилсаан: мүнөөнэй байдал хараа шэглэлнүүд

ХЭДЫ БОЛОТОР ТЭСЭХЭ ЮМ?

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгшэдые промышленна предприятинуудай һүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо дура зоргоороо баһадаг болонхойень мүнөө хүн бүхэн мэдэхэ болоо ёһотой. Энэмнай мүнөө сагта иимэ ябадалые «шуран бэрхэ, шадамар байлга» гэжэ тоолодог хадаа аграрнигуудые тэдэнэр экономическа талаар мэхэлхэ, юумыень хуу хүнги эдихэ, саб шүүрэхэ гэһэн эзлжэтэ «ябуулгань» болоно бшуу. Тиихэдээ промышленна предприятинууд ходоо өөрынгөө һанал хүсэлые абаха үйлэдбэрини эзэд (үнэн сэхээр, сэхэ сэбэрээр харилсаха партнер тухай эндэ хэлэхээ һанана бэшэб) болоходоо, худөөгэйхидтэ таарамжагүй харилсаа дурадхана.

Харин аграрнигууд машина, техникэ үйлэдбэрилэгшэдэй, худөө ажахын түүхэй эдые бүйлуулагшадай мэхэ гохыень ойлгодогшье һаа, булюу хүсэтэй эдэнэрэй зүгһөө табигдаһан баалалтын гуримай эрилтые дабажа шадахагүй дээрэһээ алишье талаар—мүнгэ зөөриншье талаар ходо шүүгдэдэг ха юм. Промышленник «диктаторнууд» эдэ бүгэдые холо уридшалан мэдэдэг ушарһаа, худөөгэй хангагшадые дарлажа һурашаһан дээрэһээ өөһэдтөө тон таарама шэнэ эрилтэнүүдые табидаг байна бшуу.

Бидэнэй ямар юумээрээ илагдаһыемнай миил нюдөөрөө хараад мэдэхээр. Энэ тохёолдоһон байдалаа өөһэдынгөө тала руу зүб тээшэнь шиндхэхэ арга боломжо, хусэ шадал манда мүнөө үгы.

Жэшээ болгон хэлэбэл, худөөгэй хүнүүд үнинһөө хойшо өөһэдынгөө харууһалжа байһан үхэр малаа, хайшалжа абаһан ноохоёо, ургуулһан орооһо таряагаа, һаанан һүеэ промышленна предприятинуудта буйлуулхыень абаашадаг гуримтайбди. Тиигэжэ одоол бэлэн болгогдоһон түүхэй эдээ тэдэнэртэ мини асаржа үгэһэн болоно гээшэбди. Харин промышленнигууд абаашажа үгэһэн энэ продукциимнай үнэ сэнгыень яажашье һаань, мэдүүһэтэ хуурмагаар бага болгохын түлөө элдэб янзын, хүнэй тархида ороогүй эрилтэнүүдые табижа, бүхы юумэндэ аһалдажа, элдэбын шалтагуудые бэдэрхые оролдодог. Бидэ хэды гэмэрээ, гутараашье, эмирээ, мушхараашье һаа, хүсэ шадалтай эд хэрэглэгшэдэй урдань минин үгэдэнь орожо, өөһэдынгөө эд товарые хахад сэнгээрнь үгэхэ баатай болонобди. Бэшэ хайшаа ошохобши? Өөһэдынгөө асарһан үхэр малаа, һү, тоһоёо зуу гаран модо газарта байһан ажахыдаа һөөргэнь асархадаа, бүри ехэ гарза гайда орохо болоно бэшэ юм гүбди?

Улаан-Үдэ хотын һүнэй комбинадта сагаан эдээгээ тушаахадаа, баһал элдэбын ушарнуудтай дайралданабди. Ажахын тушааһан литр һүнэйнь сэн 10 түхэригтэ болодог юм. Иимэ сэнтэйгээр һү тушааха гээшэ одоол бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ автомашиныи жолоошон һайн мэдэдэг лэ даа. Һү тушаан абадаг лаборантнууд «инструкциингаа» ёһоор элдэбын арбаад, тэрэ тоодо һүнэй тоһолиһынь, кислотностинь бага гү, али ондоо ямар бэ даа зүйлынь ехэ гэһэн шалтагаан олоод, шанарыень доошонь оруулжа, үнэ сэнгыень баһал тэн хахадтань хүргэдэг байна бшуу. Тэрэ лаборантда юушье хэлэжэ урдань орохогүйш. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй гартань «инструкци» байна ха юм.

Һү тушааха гуримые ондоо болгон хубилгахаар болоһон гэжэ үнинһөө хойшо хэлсэгшэбди. Эд хэрэглэгшэд ажахынуудаар өөһэдөө ошоод, һү һаалиин фермэнүүд дээрэ байһан продукциень тушаажа абаха ёһотой бшуу. Тиихэдээ ажахы гээшэмнай энэ сагай эрилтэдэ харюусама түхеэрэлгэнүүдтэй — холодильнигтай, лабораторитой байха зэргэтэй гээшэ. Юрэдөөл, эд хэрэглэгшэд байра дээрэнь һаанан һүеень буйлуулдаг болохо тушаа хэлсээ һаа, болохотой гэжэ һанагдадаг.

Таряашадай ажахынуудай «Восход» нэгэдэлэйхид байгша оной түрүүшын квартал соо һүеэ тушаагаад, олзо оруулхын орондо арбаад мянган түхэригэй гарза гайда орохон байна. Асарһан һүнтнай аргагүй шэнгэн гэзд һөөргэнь бусаанан ушарнуудшье бин. Һү тушаан абадаг гурим ондоо болгоһоной ашаар һаалишадай һаанан бидон һүн миинтээр хаягдангүйгөөр үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ аа гү гэжэ бодомжолхоор.

Нарин эдеэ—һү худалдалга һүүлэй үедэ нилээд ондоо болон хубилаа. Үйлэдбэрилһэн һүеэ миинтээр шахуу тушаадаг байһан үедэ промышленна предприятинууд, худалдаа наймаанай эмхинүүд энэ продукцида элдэбын сэнгүүдые нэмэжэ табихагүйдэнь, тэрэниемнай хотын хүн зон тэрэл үдэртэнь худалдажа абадаг байһан гээшэ. Харин мүнөө һүнэй сэнгэй хэдэ дахин нэмэхэдэнь, улад зон энэ зүйлэй продукци ехээр худалдажа абахаяа болишонхой. Хотын һүнэй комбинадай абаһан һүниинь хэрэглэгдэнгүйгөөр, эндээ үлүү ашаан болоод үлэхэнь, тушаалга худалдан абалга хоёрой хоорондохи харилсаанинь улам хүшэр болошоо. Хүнүүдэй худалдан абаха хэмжээгээ бага болгоходонь, эд хэрэглэгшэдтэ һүн али хэрэггүй болошоо юм гү? Үнэн дээрээ иимэ байдалһаа ажахышье, комбинадшье хохидолдо ороно бшуу. Эндэһээ хүн зоншье гарзада баһал оролсоно гэжэ ойлгоноб.

Дэлгүүрэй харилсаанай оршон байдалда мяханай комбинадта малаа тушаахадаа, ажахынуудай түлөөлэгшэд одоол ухаатайгаар, һүбэлгэнөөр байгаагүйдэнь аргагүй болонхой. Үгы һаа, нюдэн дээрэшни шамайе тойруулаад, дутуу тооложо үгэхэ, хонжохо, мэхэлхэ ябадал гаргана.

Үнэ сэнгэй үдэр бүри шахуу айхабтараар дээшэлжэ байхадань, ажахынуд, нэгэдэлнүүд машина, техникэ, бусад материалнуудые худалдажа абахадаа, түрүүн һайса бодожо үзэхэ—хэрэгтэй болоно гү? Жэшээ болгон, манай нэгэдэлые абаад харабал, һүүлэй жэлнүүдтэ машина, техникэеэ һольбэжэ шадаагүй. Хуушан, элэжэ мууданан юумээ, плангала тракторнуудаа болзорһоо гарашатарынь хэрэглэнэбди. Апрель һараһаа эхилжэ, бидэ машина, техникэеэ үсөөнөөр хэрэглэжэ, тоһо түлишэеэ гамнаагүйдэ аргагүй болобо. Тон хэрэгтэй ажалдаал ашаглаһабди.

Манай механизаторнуудай салин хүлһэнэйнь хэмжээн тон бага юм байна гэһэн иимэ нэгэ баримтатай бидэ дайралдабабди. Энэмнай промышленна предприятинуудта худэлдэг жолоошодой, трактористнуудай абадаг салинтайнь зэргэсүүлхэдэ, худөөгэй механизаторнуудайхи нилээд доошоо байха юм. Жэшээлхэдэ, нэгэдэлэй механизатор бүхэн байгша оной январь-март һарануудай туршада һара бүхэндэ дунда зэргээр 500—800 түхэриг абаа гэхэ гү, али хотын жолоошодоо хэдэ дахин доогуур салинда хүртөө. Ушар тиимэһээ манай хубүүдэй талаһаа бидэ яһала зэмэлэлтэдэ оронобди.

Хабарай тарилгын үедэ хэм соонь даабари үгэбэл, манай трактористнуудай, жолоошодой салингынь хараа байса дээшэлхэ арга гэжэ һанагдана. Худөөдэ механизаторнуудай хэһэн ажалай расценкэнь индустриальна болон барилгын һалбаринуудта хэгдэдэг ажалай расценкэһээ нилээд доошоо юм. Энэ талаар манай хубүүдэй салин хүлһэниинь нэгэ бага хаһагданхай гэжэ ойлгонхойбди.

Худөөгэй коллективүүдтэ механизаторнуудай эрхэ бай-далыень һайжаруулха, зарим ажалай салин түлбэринень ондоо болгон хубилгаха талаар, минии һанаһада, профсоюзай организациин тодорхой худэлмэри ябуулха, эдэ бүгэдые бултыень анхаралдаа абаха ёһотой гэжэ найдагдана.

Тон шухала сезоной худэлмэриин үедэ боро бодолоор (натура) түлбэринень түлэхэ талаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, нэгэдэлнүүдэй правленниин гэшүүд ажал ябуулха ёһотой юм бэшэ гү? Жэшээлхэдэ, трактористнар, сеяльщигүүд, комбайнернууд, луговодууд салин түлбэрнин хажуугаар үшөө үмсэдөө орооһо таряа, үбһэ, зеленко гэхэ мэтые абадаг болоходоо, ажалдаа тад ондоогоор хандаха байна бшуу.

Манай механизаторнуудай анхарал хандуулдаг болохыень бидэ өөһэдөө мэдээд, зарим худэлмэридэнь салингыень нэмэгшэбди. Тусхайлбал, нэгэ километр зайда тонно ашаа шэрэхэдэнь, 4,8 мүнгэнһөө 10 мүнгэн болгоһон, жолоошодой нэгэ часай туршада худэлхэдэнь, 72 мүнгэнһөө 3 түхэриг хүрэтэр нэмээһэн байнабди.

Түгэсхэлдөө юу хэлэхэбши гэхэдээ, бидэнэрые хангаха уялгатай албанай худэлмэришэд ажахынуудые, нэгэдэлнүүдые тон хэрэгтэй юумэнүүдээр — холодильнигуудаар, үнеэдые һаадаг түхеэрэлгэнүүдээр, лабораторинуудаар, мүн бусад зүйлнүүдээр түргөөр хангадаг болохо байһандань баталаар найданабди.

А. ПЕТРОВА,
Тарбагатайн районой таряашадай ажахынуудай «Восход» нэгэдэлэй ахамад экономист.

Манай тайлбари

ГАЗАР ХУДАЛДАХА ГУРИМ

Россин Федерацийн Президентын 1992 оной мартын 25-най Зарлигаар гүрэнэй ба муниципальна предприятинуудые үмсэлхэ, эдэ предприятинуудые үргэдхэхэ, нэмэжэ бариха үедэ, мүн олзын хэрэг эрхилхэ ажал ябуулхынь тула эрхэтэдтэ, эдэнэй нэгэдэлнүүдтэ олгогдоһон газарай участогуудые худалдаха гурим баталагдаа.

Энэ гурим дүрбэн бүлэгһөө, 15 пунктһаа бүридэнэ.

Хүн зоной ажаһуудаг хото городуудта, һуурин тосхонуудта иннтын хэрэглэмжын газар (талмайнуд, үйлсэнүүд, подъездүүд, харгынууд, эрье шадархи газар, паркнууд, ой модоной паркнууд, сквернүүд, саадууд, сэсэрлигүүд, сөөрэмүүд, пляжнууд); заповедниг үүдэй, байгаалийн хүшөөнүүдэй, национальна баендрологическа паркнуудай, ботаническа саадуудай газар; элүүржүүлгын ба түүхын-соёлой шэглэлтэй газар; худөө ажахы эрхилхын, газарай гүн дундахи баялигуудые хэрэглэлгын ба хамгаалалгын газар; аюултай бодосуудаар хорлогдоһон, биогеннэ хорлолгодо дайрагдадаг газар; саг зуурын хэрэглэмжэдэ байһан газарай участогууд худалдагдахагүй. Газарай участогуудые үмсэлхэ үедэ газарай гүн дундахи баялигуудые ашаглалгын гурим «Газарай гүн дундахи баялигууд тухай» Россин Федерацийн Хуулитай зохилдуулан тодорхойлогдодог.

Газарай участогуудые зөөри болгожо худалдалгаһаа ороһон мүнгэнэй 80 процентнь—энэ газарай дэбисхэр дээрэнь байһан арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй; 10 процентнь—Россин Федерацийн бүридэлдэ ородог республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, автономито областьнуудай, автономито округуудай, Москва болон Санкт-Петербург хотонуудай; үлөөшэ 10 процентнь Россин Федерацийн бюджедүүдтэ эльгээгдэхэ юм.

Энэ Зарлигаар баталагдаһан газарай участогуудые худалдалгын гуримтай зохилдуулан, хото городуудта, һуурин тосхонуудта газарай участогуудые худалдаха хэрэгые хангахын тула Россин Федерацийн Архитектурын, барилгын ба гэр байрын-коммунальна ажахын министерство, Гүрэнэй зөөриие эрхилхэ талаар Россин Федерацийн гүрэнэй комитет шухала материалнуудые һарын болзор соо зохёохо ёһотой.

Энэ Зарлигаар баталагдаһан газарай участогуудые худалдалгын гуримтай зохилдуулан, газарай участогуудые худалдаха, худалдажа абаха жэшээтэ хэлсээе, бусад документнүүдые Россин Федерацийн правительствын дэргэдэхи Газарай реформын ба газарай нөөсэ баялигуудай талаар комитет, Гүрэнэй зөөри эрхилхэ талаар Россин Федерацийн гүрэнэй комитет, Россин Федерацийн Юстицийн министерство һарын болзор соо зохёожо, баталха зэргэтэй.

Тус гуримай юрэнхы дүримэй ёһоор, арадай депутадуудай зохихо Соведээр этигэмжэлэгдэнэн зургаан газарай участогуудые худалдагша мүн болоно. Газарай участок худалдаха, худалдажа абаха хэлсээнүүд, тэрэниие арендэдэ абалга арадай депутадуудай зохихо Соведтэ бүридхэлдэ дансалагдаха ёһотой.

Энэ дүримэй үндэһөөр али бүхы юридическэ ба бодото нюурнууд, тэрэ тоодо «РСФСР-эй гүрэнэй муниципальна предприятиндые үмсэлхэ РСФСР-эй Хуулитай ралдуулан, худалдаха шад гэжэ мэдэрэгдэ даадын оронуудай эрхэтэн байха эрхэгүүд газарай участ худалдажа абаха талаар ко скэ, инвестиционно аукцион үнгэргэлгы ла эрхэ нүхэсэл бо

Россин Федерацийн литай тааралдуулан рай участогай нор сэн тодорхойлогдо

Үмсэлэлгын түсэ табилгада Газарай ре ба Газарай нөөсэ б дай талаар комит хамта архитектурын город барилгын зох гаанууд дурсагдаһан танууде хараалагд зор соо зөөри эрхи тедүүдтэ эльгээдэг.

Коммерческэ, ционно конкурсдо гын үедэ худ предприятиин эхи зарай участогай оруулагдадаггүй.

Тус гуримтай т лагдажа баталагдаһ лэгдэнэн предприят рай участогые худ хэлсээн хадаа эн участогай эзэнэй гэршэлһэн докуме нютагай захиргаан дажа абагшада н зор соо үгэхынь т шагүй эшэ үндэһэ зэргэтэй.

Үмсэлэгдэнэн тинуудай эзэд ла до, коммерческа, ционно конкурсдо хаб даха байна.

Коммерческэ, нь но конкурсын ёһоор участогые ту лэлтэйгээр хэрэглэ гини ба архитектур лэлгын эрилтэнүүд ха ,урьһаламжын х дэ хэмжээе хангаг рые һайжаруулха ри хэхэ, болбосо болгохо шухала.

Үмсэлэгдэнэн тинуудай эзэд, газ стогуудые худалда мэдүүлгэнүүдые участогуудые х болохоор этигэмж зургаанда бариха,

Газарай участо дажа абаха талаа гэнүүдэй бүридх һанһаа хойшо һар соо наймаалагша худалдаха, газара гые худалдалгын абалгын хэлсээ гатай.

Госкомстат мэдээсэнэ

ЗАРИМ ЮУМЭН ХОМОР

Эд хэрэглэгшэдэй дэлгүүр дээрэ боложо байһан бай-далые һара бүри республикын Госкомстадай худэлмэрилэгшэд хаража, адаглажа байдаг юм. Ямар эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлэй хомор, ямарайнь элбэг байһан эндэ элеэр гаража ерэдэг юм.

Байгша оной май һарада дэлгүүрэй жасын ёһоор ороохо ёһотой эд бараан, эдеэ хоол урдахи һарынхида орходоо багаар үгтөө. Иимэ ябадал мүнөөшье һарада байһан зандаа. Жэшээлхэдэ, ургамалай тоһон 45 процент, маргарин болон тэрэнэй продуктнууд 62 процент багаар үгтөө. Саахар, кондитерска зүйлнүүд сай баһал багаар асарагдаа. Эдэ болон бусад бараанай нөөсэ хараалагдаһанһаа нилээд доогуур байна. Юрэдөөл дуталдажа болохо ха.

Урда мэтэ загаһан, загаһанай консервэнүүд, мылэ хомор, үгы шахуу байнаар.

Эдеэ хоолой продуктнуудай, промышленна эд бараанай үнэ сэн аргагүй дээгүүр. Тиимэһээ тэдэниие ехээр, олоор абаха зон үсөөн. Гадна зарим эдеэ хоолой зүйлнүүдэй шанар муу байна. Май һарада тоһон, сыр, үндэгэн багаар худалдагдаа. Трикотаж, нооһон хубсаһан, оймһон болон бусад эд бараан баһал багаар худалдагдажа, нөөсэнь ехэ болонхой.

Рознично худалдаа наймаанда үнэргэгдэһэн шалгалта юу харуулааб гэхэдэ, мяханай, колбасагай, мяханай консервын, тоһоной, үндэгэнэй нөөсэ ехэ байна. Элдэб бүд, хубсаһа угаах порошок гэхэ мэтэ баһал бин.

Т. ШАБАДАЕВА,
республикын Госкомстадай начальник.

ХАРГЫНУУД МУУ

Республика доторхи харгынуудай муу байһан зандаа. Улаан-Үдэһөө холо болохо бүреэ харгынууд муудана. Зарим газарта ябахын огто аргагүй болошонхой. Муу харгы хадаа социально-экономическа хүгжэлтын нэгэ шухала хаалта болодог. Тиимэһээ харгыһаа олон юумэн дулдыдана. Мүнөө үедэ харгы заһабарилха мүнгэн зөөришье хомор, үгы шахуу болонхой. Ушар иимэнээ олон шухала харгынууд заһабарилагданагүй.

Энээнһээл харгын налог тухай асуудал республикын Верховно Соведэй сесси дээрэ харагдаһан байна. Республикын предприяти, эмхи зургаан болон колхоз, совхозуудһаа харгын налог абаха тухай асуудал эндэ табигдаа юм. Теэд энэ асуудал зүбшэгдөөд, шиидхэбэри абтангүй үлөө. Үнэн дээрээ республикадамнай һайн харгынууд яаха аргагүй хэрэгтэй.

Мүнөө байгаа бүхы харгынуудай охэнхинь жэжэ шулуу, элһэ хаягдаһан харгынууд. Ороойдоол 34,6 процент асфальтаар хушагданхай.

Энэ жэлэй эхиндэ республикын 75 һуурин, колхоз, совхозуудай 22 түб асфальтаар хушагдаһан харгыгаар холбогдоогүй байна.

Т. КАЛИМУК,
республикын Госкомстадай начальник.

ЗАЛУУГАЙНГАА ЗАЛИИЕ АЛДААГҮЙ

Хүн бүхэн бордойжо эхилхэдээ, ямар мэргэжэлтэй боложо, хаана хүдэлхэеэ шиидхэхэ гэжэ оролдодог гээшэ ааб даа. Арбан зургаатай Юра хүбүүн энээн тухай балай бодомжолдогүй байгаа. Эдир хүбүүн түмэр замай транспорттай саашанхи хуби заяагаа батаар холбоһон тухайгаа ремесленнэ училищида һуража байхадаа мэдэрээ һэн.

Арадай ажахын энэ шухала һалбаринда хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо Юрий Неволин хүдэлмэришэнэй олон мэргэжэл түгэс шудалжа шадахаһаа гадна, үйлэдбэрнин бэрхэ эмхидхэгшэ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө үгээ дуулгажа шададаг байһые вагоной депогой хүтэлбэри үнинһөө хойшо обёорһон байха. Заһабарилгын цехтэ нэгэ мастерай үбшэлхэдэ, слесарь мэргэжэлтэй Юрий Неволиние мастерай уялга дүүргэгшээр томилходонь, участогтань ямар нэгэн хубилалта заатагүй болодог байгаа. Неволиной даадаг бригада урдаа табиһан зорилгонуудаа эрхим шанартайгаар бэелүүлхэһээ гадна, урлан нарижуулгын хүдэлмэрине гуримтайгаар эмхидхэжэ, хүн бүхэнэй ажалые хүнгэдхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг һэн.

Юрий Иванович Неволин Улаан-Үдын вагоной деподо гушан хоёр жэлэй туршада таһалгаргүй хүдэлжэ, амаралтадаа гараха дүтэлбэшье, залуугайнгаа залиие алдаагүй зандаа гээ һаа, алдуу болохогүй. Һүүлэй жэл хахадай туршада юрий Иванович заһабарилгын цехнээ гаража, роликово подшипнигуудые заһабарилдаг участогта дээдэ гарай слесареэр хүдэлжэ байхадань, депогой хүтэлбэри тэрэниие дуудажа, хуушан ажалдаа орохыень дурадхаа, гуйгаа һэн. Тус цех хадаа депогой эгээл хүндэ участок гэжэ тоологдодог, мүн эндэ хүдэлмэришэдыньшье удаан тогтонгүй, ондоо ажалда орохые эрмэлзэдэг бэлэй. Тиимэһээ бэрхэшээлтэй энэ байдалһаа гарахын тула Неволиние һөөргэнь энэ цехэй халаанай мастераар томилхо тухай хүдэлмэришэдэй дурадхалые депогой хүтэлбэри хүндэтэйдэ тоолон абаа юм.

Тээмэндэ депогоор ябахадаа, Юрий Ивановичтай уулзажа, ажал хэрэгүүдээрнь һонирхоходомнай, тэрэ нигэжэ хэлэбэ:

— Хүнэй наһан гээшэшни түргэхэн лэ үнгэршэдэг байна даа. Һаяхан лэ залуу ябанаб гэжэ һанан гэнээшни ажабайдалай юрьеэн соо юуншье мэдэгдэнгүй үнгэршэбэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Вагонно депогой үүдэ татажа ороһоор 32 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо хүдэлмэришэн хүнэй олохон мэргэжэл шудалжа, арга шадалааараз нарата ерээдүйе дүтэлүүлэлсэхэ гэжэ оролдогдоо гээшэ. Хүл дээрээ гараһан лэ сагһаа хойшо өөрынгөө зүһэм хилээмые хара хүлһөөрөө оложо ябаһан намшуу хүдэлмэришэн зондо дэлгүүрэй харилсаан болохотойшье юм гү, гээд һанагдана. Юуб гэхэдэ, илангаяа хүдэлмэришэн хүниие хашаха ушар али болохоор урдандаа үзэгдэдэг байһан гээшэ. Энэ ушарһаа хүн бүхэн даажа байһан ажал хэрэгтээ һали-буляар хандажа, «хүнгэхэн мүнгэ» «хүрзөөр удхахаһаа» наагуур болоһон гээшэ. Хэһэн, бүтээһэн ажалайнь хэмжүүрые ехэ болгожо, ажалай бүтээсэ нэмээһэн тухай мэдээнүүдые дээшэнь эльгээжэ, үйлэдбэриин бодото байдалые һайн таланаань харуулдаг байһанһаа уламжалан, бүхы юумэнмай доройтоһон гээшэ ха. Дэлгүүрэй харилсаануудта ороходоо, хүн бүхэн ажалайнгаа шанарай зэргээр түлбериеэ абаха болоходоо, үрмашадагшье, халаанай туршада шадаал һаа, юумэ һайнаар бүтээхые ороодоно гэхэдэ, алдуу болохогүй.

— Вагонно деподо һэльбэн шэнэдхэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдаба. Энэ талаар танай һанамжа ямар гээшэб?—гэһэн манай асуудалда Юрий Иванович нэгэ бага бодолгодо абтаһанайнгаа һүүлээр нигэжэ харюусаба:

— Энэ шухала хүдэлмэри яһала сагтаа ябуулагдаба. Гэбэшье хамаг юумэмнай бодомжотой һайнаар хэгдэшоо гэхын аргагүй. Байн байн шанартань бруулхабди гэжэ батаар этигэнэб. Вагонуудые заһабарилдаг цехэй оньһон түхеэрэлгэнүүд гол түлэб шэнэдхэгдээ. Хүдэлмэришэдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга боломжонууд тухай бодомжолхоор юумэн яһала бин. Энэшье дутагдал ойрын сагта усадхагдаха. Юун бэ гэхэдэ, хүдэлмэришэдэй ажаллаха байдалые һайжаруулха, хүнгэдхэхэ талаар горитой ажал саашадаашье хэгдэхэ. Заһабарида ороһон ашаанай вагонуудай модон талые задалха хүдэлмэри урдандаа цех соо хэгдэдэг, мүн энэл ушарһаа хүнэй амилашагүй гэхээр тооһон үрхирдэг, хүнэй торожо унахаар бог шорой, зомгоол байдаг һаа, мүнөө сэбэр болохонь. Заһабарида орохо вагонууд тусхай талмай дээрэ задалагдажа сэбэрлэгдээд, цехтэ оруулагдаха. Энэ шухала хүдэлмэрние депогой бэрхэ эмхидхэгшэдэй нэгэн Вячеслав Плотниковто даалгагдаа. Заһабарида орохо болоһон ашаанай вагонууд Тальцы станци шадархи тусхай талмай дээрэ абаашагдажа байха юм.

Дэлгүүрэй харилсаануудта оролгын энэ үедэ хүдэлжэ байһан манай коллектив арадай ажахыда амин шухала хэрэгтэй ашаа зөөхэ хүдэлмэрине урданайхидаал мэтээр эмхидхэхэ үндэһэн биш гэжэ найдуулха дүүрэн эрхэтэйб.

Депогой үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн, шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ Юрий Иванович Неволиной хэлэһэн энэ үгэдэ гүйсэд этигэмээр.

Д. ХУБИТУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. И. Неволин ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Сэлэн-Дүүмэ тосхондо колбаса гаргадаг це публика соо эгээл түрүүлэн баригдаһан гэ алдуу болохогүй.

Цехэй түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо хэбш ра Цыренова ороно. Энэ нүхэрнай даажа хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг з тай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Цыреновае ажалдаа б ень харанат.

С. БАЛДУЕВАЙ

БАРИЛГАШАД ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛНЭ

Үнгэрһэн жэлдэ Тарбагатайн нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын барилгашад хамтаараа газарай эдеэ, зелёнко тариһан байха юм. Элдүүрилгын газарай багаханшье һаа, дүршэлтэй болоходоо, байгша ондо таряа тариха гэжэ шиидэбэд.

«Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын коллективтэй барилгашад нэгэдэжэ, 80 гектар талмайе хахалаад, шэниисэ тариба. Гадна 30 гектарта обёос тариһан байна.

Гектар бүриһөө 10—12 центнерһээ бага бэшэ ороохо хуряахаар, мүн зеленкыншье тогтуурритай ургаса абаха зорилготой. Барилгашад өөһэдынгөө адуу малда хүрэхөөр тэжээл абаха аргатай болобо.

Энэ жэлдэ колоннын коллектив эмхитэйгээр хартаабха тариба. Хүйтэн тосхоной шадар коллективэй гэшүүн бүхэн хартаабха һуулгаа юм.

В. СТЕПАНОВ.

ҺАЙН ҺАЙХАН ҮҮСХЭЛ

Июнийн 22-то мэдээжэ «Маяк» радиостанцида айлшад хэзээ хэзээнэйхиһээ олон байба. 20 час соо үргэлжэлһэн «Этигэл найдал» гэһэн радиомарафондо мэдээжэ политигууд ба экономистнууд, эрдэмтэд болон искусствын ажал ябуулагшад хабаадаба. Июнийн 22-ой үдэр—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн үдэр дэмы шэлэгдээгүй. Эгсэ дүрбэн часта марафон эхилээ һэн. Үнгэрһэн дайнай һургаал бү мартаял гэжэ үгэ хэлэгшэд, олон тоотө шагнагшад уряалаа, шуһата хёмороо зүришэлдөө бү гаргуулаял гээ. Манай ороной ерээдүй болохо залуу үстэнние хяаралдаанай дүлэн соо алдажа болохо бшуубди.

Россин Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Руслан Хасбулатов, Россин оборонын министр, армийн генерал Павел Грачев, Калугын захиргаанай гулваа Александр Дерягин, мүн Ролан Быков, Юрий Нагибин, Валентин Берестов, Иосиф Кобзон, Муслим Магомаев, Николай Добронравов мэтэ соёлой мэдээжэ ажал ябуулагшад марафондо хабаадалсаһан байна.

«Россин Эрдэм һуралсалай министерствын ба «Маяк» радиостанцийн хараалһан хамтын проектые бэелүүлгэдэ — хүүгэдэй «Китеж» гэһэн тосхон барилгада марафоной үедэ суглуулагдаһан мүнгэн зорюулагдаха юм»,—гэжэ ИТАР — ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, «Маяк» радиостудийн директор Владимир Поволяев хэлээ һэн. Энэнь үншэн хүүгэдэй ба тэдэниие үргэжэ абаһан түрэлхидэй тосхон болохо юм ха. Марафон үнгэргэнэнэй ашаар, иимэ тосхон бодото дээрээ баригдаха аргатай болоо. Республикын хүн зоние социальна талаар дэмжэхэ федеральна жаса, арендынэ «Московский шинный завод» предприяти, мүн тэрэшэлэн Россин Федерацийн Оборонын министерство «Китеж» жасада эгээн ехэ мүнгэ оруулаа юм ха. Гадна акционернэ «Волго-Днепр» бүлгэмһөө, профсоюзай «Солидарность» банкһаа, худалдаа наймаанай олон шэглэлтэй «Гермес ЛТД» компаниһаа, Дулдыданги бэшэ гүрэнүүдэй хамтаралай дэлгүүрые нефть болон газаар гол түлэб хангадаг «Гермес» концернһээ мүнгэн баһал ороһон байгаа. Оборонын министерствын түбэй проектнэ институт һуурин тосхоной проектые түлбериг хёожо байнхай. Х нэн «Калуга-геол приятиг ерээдүйн хонние уһаар хам жина өөрынгөө н һаха уялга абан

Эдэ бүгэдын а мүнөө жэлдэ бар рүүшын шатые түрүүшын айлгуу тосхондо түбхину бин болоно гээш Владимир Поволяев гөө үргэлжэлүүл рафоной үрэе бухы хүнүүдтэ б лан хүргэнэбди

Багшанарай «К лэлэй счет 606205, Москва рнальна банкын ска отделени, М

(ИТАР—ТАСС.

Уншагшаад зүбшэнэ, дурадхана, шүүмжэлнэ

«Захааминай тайга захагүй бэшэл» гэһэн хөөрэлдөөнһөө уламжалан

ИНЛЯНДИДА ХҮРЭХЭ ҮДЫЛДИ ДӨӨ...

ИНИЙ ДУУЛАХА, ойлгоходо, жэлэй туршада ой модо орбон үрэбхин залгижа байдаг ой эзэн Орголи эреэн гүреөһэнэй тэй болоһон «Забайкаллес» ри арбагаг хюмһатай тохир та захааминай ой тайга тээшэ һар эдихэ шуһалхаяа дугташанал маршье садаха дэбтэхэеэ болиг рьяатан гээшэб!

эр набтар ,янза бүрнин ендэр й саанаһаа модо гамтай нари абадаг технологи хэрэглэдэхэ э, «онтохо» хөөрэжэ, «һүхэ ар, гозуули амарха» гэһэн а хэнэл гээшэ. Модон гээшье ин ямарханаар бэлдэдэг бэ һала мэдэхэ, тухайлха байхаб дэш булта тэнэг зон бэшэ. Али й нютаг бүхэнэй зоной һана умихин тооһон болгохо гэнэ гү? ай делегацини бүридэллэ жо, Финляндби ошоод ерэһэн й захиргаанай толгойлогшо Б. ов хоёр миллион кубометр мо дэхэ гэнэн хэлсээндэ гар табяа Бэлдэгдэһэн модон бүхыдөө ябахал даа. Нимэ ехэ асуудал раа шиндхэжэрхихэдэдэ, зоной дээгүүр гэшхээд гараһан яба олоно гээшэ. Аймагһаа гадуур модоной түлөө нютагай зон ха гэжэ һананабта? Табан хүр охеогдоһон һалаабшада хүр унагааһан модоной үзүүр ем дайраагуйнь болоо гэжэ даа зальбаран мүргөөд лэ ха ш.

«гамтай нариназр абадаг тех ын» ёһоор модо бэлдэхдээ, нютагуудай эгсэ үндэр хада удаар «Забайкаллес» кон техникэ жэгүүр дали ургаад, сэсэгүүд дээгүүр ниндэжэ ябадаг зүгынүүд шэнгеэр ажаллаха гү? Үгыхэн ааб даа!

Концерныи генеральна директорэй орлогшо гэнэ гү, али ахалагша инженер гэнэ гү—А. Т. Кобылкин гэгшэ шэнэ технологини ёһоор модо бэлдэхэ участогуудые үгэхэ асуудал шиндхэжэ байгты гэжэ аймагаймнай хоёр ноёдто бэшэг бэшээ юм гэлсэнэ. Гэхэ зуура скандинавска технологёор зохёогдоһон харвейстер, форвардер гэһэн механизмуудһаа бүридэһэн ой модоной «Софит» комплекс ажалай бүтээсэ багатай гэхэ юм. Ушар нимэһээ ехээр, түргоор гээд лэ баһа шуурлдаха бэшэ гү?

Одоо тнихэдэнь лэ майн 22-ой «Буряад үнэндэмнай» толилогдоһон «Захааминай тайга захагүй бэшэл» гэһэн нитэ гаршаг дорохи материалнууд соо хэлэгдэһэн хойшолонгуудхуу хүсэлдэхэ гэжэ ямаршье һэжэг байхагүй. Эдэ хойшолонгуудай хүсэлдөө һаа, бидэ, нютагай зон, үхибүүдэй, аша гушанарнай яаха болоноб? Хара түгсэгүүдые бульдозернуудаар түлхюулжэ обоолжорхиһон ойн орбонгуудые, тоо байгүй олон худөөгэй шабар уһатай харгынуудые, хаташаһан гол горходые, хуурай добонуудые хараад һууха болохобди.

Минии һанахада, энэ концери, элдэб кооперативууд болон бага предприятинууд нэгэ муу худэри гү, али гүрөөһэ алажархиһан браконьерһээ нэгэшье дээрэ юумэниинь үгыл даа. Юундэб гэхэдэ, тэрэл Финляндитай али ой модоной ажахын, тэрэнинe харууһалалга болон бэлдэлгын болбосорол гэжэ шэгшыншье шэнээн үгыха юм. Дээрэ дурдагдаһан делегаци пресс-конференцин үедэ манай талыхидай зэрлиг гуримаараа үйлэдэжэ, хуһан модо бэлдэжэ үгөө һаа, финнүүд тусхай техникэ үгэхэбди гээгэжэ һэнгэргүй мэдүүлнэ. Энэмнай баһал нэгэ мэхэ гохо, ехэхэн сэмгэ залгилга гээшэ.

Харин тнихэдэ Зэдын комбинадай генеральна директорэй орлогшо Н. М. Добрынинай Бүргэ һуурин соогуур гарадаг харгыда хайр шулуу хаяжа, эһаабди гэхэдэнь, хүндэтэ уншагша, хабтагар модон шэнги тэб тэгшэ харгытай үйлсэтэй болошоһон ямар золтой бүргөөрхин бэ гэжэ һанажа байбат. Энэ комбинадай тахилгатай һахюуһатай Байса-Хангайһаа саашаха нэлэнхы үргэн ута хаданнуудай нюргануд дээгүүр модо ягаад бэлдэжэ абажа байһыень яһала харагдаһан байха. Үшөө 8—10 жэл соо юугээ хэхэ байһыень тэдээнһээ бэшэ хэншье мэдэнэгүй.

Б. ГОМБОЕВ.

Мэлэ нютаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай ой тайгын гамгүй отологдоо һаа, нимэл үзэгдэл хүлеэгдэнэ...

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

«ҺАЙНАА ҮРГӨӨД...»

Би танай газетэ, мүн «Правда Бурятии» газетэ таһалгаргүй захидаг хүм. Гэбэшье гартаа гуурһа барихаа, алишье редакцида бэшэг бэшэжэ үзөөгүйб. Энэ удаа зүрхэлжэ, бэшэхэ гэжэ бодооб. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ «Правда Бурятии» газетын хуудаһанууд дээрэ буряад яһанай хүнүүд ходо бэе бэеэ муушалалсажа, болохогүй юумэ уудалжа, хараалдагаг болоихой. Би өөрөө баһал буряад яһанай наһатай хүн хадаа эдэ бүхы юумэ ехэл буруушаанаб. Жэшээлхэдэ, һаянай В. Худугуев Р. Д. Нимаевые, В. Петонов Л. Доржиевае муушалхадаа, элдэб эсэгэр нэрлэхэдээ, эгээл түрүүн өөһэдыгөө ямар хүнүүдбөди гэжэ харуулна ха юм. Тэдэнэй бэшэһэн статьнуудые уншаад байхадаа, би В. Худугуев В. Петонов хоёр ямар сэсэн, бэрхэ хүнүүд гэшэб гэжэ огто сэгнээгүйб. Нимэ аргаар газетын хуудаһанууд дээрэ тэмсэл хагшэдые һайшаадаггүйб. Хүн бүхэндэ өөрын һайн, муу тала байдаг. Али статьнуудай авторнууд өөһэдыгөө гансал һайн талаһаа сэгнэдэг байгаа юм гү? Би тэдэнние һайн мэдэхэ бэшэ хадаа сэгнэлтэ үгэхэ аргагүйб. Тинмэһээ өөрынгөө зүгһөө багахан зүбшэл үгэхэ дурамни хүрэнэ.

Буряад арадта «һайнаа үргөөд, муугаа дараад һуя» гэһэн ехэ сэсэн мэргэн оньһон үгэ бии. Энэ сэсэн үтые ажабайдалайнгаа, алхам бүхэнэйнгөө дүрим болгоёл. Юуб гэхэдэ, бидэнэй дундахи хэрүүл ород газетын хуудаһанууд дээрэ гарахадаа, бидэнэй, буряадуудай нэрые гутаана ха юм. Тинмэһээ нимэ статья бэшэхынгээ урда; энэмни хэнэй нэрые гутааха болоноб гээд бодожо үзэгты. Харин, минии һанахада, бултыень—бэшэгшье, бэшүүлэгшье, арадые гутаана. Өөрынгөө һанаанда буруу хүнние тнигэтэрээ муушалха, доромжолхо дуранайтнай хүрөө һаа, гар, хүлэйнгөө тнитэрээ зохолоо юм һаа, «Буряад үнэн» дээрээ бэшыт. Энэ газетэтнай танай зүб буруує яһала ойлгохол, танай бэшэг яһала толилхо ёһотой. Буряадууд хоорондоо энэ статьяетнай зүбшэг лэ. Мүнөө үгэдэ сүлөө үгтэнхэй юм бэд даа. Энэ эрхзеэ урдаа баряад, нимэ хүшэр хүндэ үедэ бэе бэеэ «химэлэлсэжэ» эб эсэ таһаржа байбал, урагшаа ябахагүйбди. Би нимэ ябадалые сүлөө үгэдэ тоолоногүйб. Энэмнай харанхы мунхаг зоной ааша гээшэ.

Мүнөө хүшэр хүндэ саг ерээд байна. Энэ сагые хамтадаа, эбтэй эетэйгээр гаталбалнай, ерээдүймнай нараар лэ гэрэлтэхэ ёһотой. Тинмэһээ, бурладууд, хоорондохи хэрүүлээ, зүүн, баруун соогоол гэжэ байгаад хубаардаг муухай аашаяа орхиёо. Юуншье һаа, буряад нюуртай, буряад эхэтэй, Буряад орентой ха юмбибди. Эдэ ойлгосонууд бидэнние нэгэдүүлхэ ёһотой.

В. ЦЫРЕНОВА,
багша.

Нүхэр тухай үгэ

БУЯНТАЙ ХЭРЭГҮҮДЫНЬ АРЬБАН

ОЛОН ЖЭЛДЭ хамта хүдэлһэн аха заха нүхэд тухайгаа һайхан үгэнүүдээр дурсаха хүсэлтэйб. Санитарно-гэгээрэлэй худэлмэридэ бүхы шахуу наһаяа зорюулһан А. А. Костылева-Гвоздева А. Т. Добрынина хоёр баян дүй дүршэлтэй врачнар ябаһан юм.

Анна Александровна Анастасия Тихоновна хоёр 50 гаран жэлэй хугасаа соо нүхэсэжэ, хамта худэлжэ, бэе бэеэ хүшэр хүндэ сагта али болохоор дэмжэжэ ябаа. Мүнөө хоюулан наһанайнгаа амаралтада гаранхай. Эдэ хоёр эхэнэрэй нүхэсэл бүри дайнай урда, 1940 оной эун, эхилһэн түүхэтэй.

Анастасия Добрынина 20 наһатайдаа 1940 ондо Улаан-Удын медтехникум дүүргээ һэн. Тэрэ жэлэй июнь һарада санитарна врачнуудай 2 һарын курсада эльгээгдэһэн юм. Буряад-Монголой АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерство энэ һуралсалые республикын санитарно-гэгээрэлэй байшангай дэргэдэ эмхидхэһэн байгаа.

Тэрэ үедэ залуу мэргэжэлтэ, Элүүрые хамгаалгын министерствын ахалагша санитарна врач тушаалтай байһан Анна Александровна Костылева-Гвоздева энэ курсые хүтэлбэрилдэг һэн. Тинхэдэл эдэ хоёрой нүхэсэл эхилһэн түүхэтэй. Санитарна гэгээрэлэй, бэеын болон ажаһуудалай ариг сэбэрые сахилгын асуудалнуудые шуналтайгаар шудалһанай һүүлээр А. Т. Добрынина санинспекторэр, удаань Мухар-Шэбэрэй аймагта санитарна врачай туһалагшаар худэлөө.

1949 ондо Эрхүүгэй медицинститут дүүргэһэнэй һүүлээр 34 жэлэй туршада республикын арһанай-венерологическа диспансертэ дермато-венерологоор худэлһэн намтартай. Мэргэжэл түгэс бэлэдхэлтэй, дээдэ гарай эмшэн Анастасия Тихоновна хүн талаараа тон урин, һайн зантай, залуу мэргэжэлтэдтэ эхэ шэнги дулаанаар хандадаг бэлэй. Баян дүй дүршэлөө дуратайгаар хубаалдадаг һэн. Һаһан соонь болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэһыень би, тнихэдэ залуухан басаган ябахадаа эхэ һонирхожо шагнаад, хадуужа абаа бэлэйб.

Анастасия Тихоновнагай дурсаһанай ёһоор, Мухар-Шэбэрэй аймагта 30 колхоз хангадаг, шалгадаг байгаа. Эдэ колхозуудай хүн зон бултадаа шахуу шэмээшэгүүд, гансал хэдыхэн тосхондо буряадууд ажаһуугша һэн. Тэрэ үедэ хүнүүд санитарна талаар хангалтагүй эрхэ байдалда ажабайдаг дээрэһээ эдэ һуурин, тосхонуудта халдабарита үбшэн үргэнөөр дэлгэрдэг ушар үсөөн бэшэ һэн.

Хүдөөгэй медигүүд колхозуудай зонине юрэнхы болон санитарна соелдо һургадаг, санитарно-ойлгууламжын худэлмэри дэлисэтэйгээр ябуулдаг байгаа. Имагтал эндэ худэлхэ үедөө Анастасия Тихоновна санитарна пропагандистын дүршэлтэй болоо гэжэ һанагдана. Сельсоведэй үмэнэ үүсхэл гаргажа, нютаг, һуурин бүхэндэ баннуудые барюулаа, томо торхонууд соо айл сэлеэнэй зоной хубсаһа хунарыень һайса бусалгаһан, дезинфекци хэһэн байха юм.

Медигүүдтэ үгтэнэн Рыжка гэжэ нэрэтэй дааган мориёо хүлэжэ һураад, Анастасия басаган холын МТФ, МТС, гүүртэнүүдтэ хүрэдэг һэн. Гол ажалһаань гадна, Улаан Хэрээһэнэй талаар худэлмэри һайн дураараа ябуулдаг байгаа бшуу. Һуурин тосхон бүхэндэ санитарна түлөөлэгшэдые бэлдэдэг һэн. Тэдэнэр сэлеэн, һууринаа хэдэн участок болгон хубаажа абаад, айл бүхэнэй газаа, досоохи ариг сэбэрые шалгадаг уялгатай байгаа бшуу. Нютагай хүн зонтой саг үргэлжэ хөөрэлдэжэ, ойлгууламжын худэлмэри эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулһанай, мүн санитарна ариг сэбэрые сахилгын асуудалнуудаар ханамжатай, нарин нягта хиналта хэжэ байһанай ашаар Мухар-Шэбэрэй аймагта тэдэ жэлнүүдтэ аймшагтай халдабарита халуун үбшэн һүжөрөөгүй бэлэй. Харин республикын бусад районуудта энэ үбшэн үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа бшуу.

Уданшьегүй эдэбхи үүсхэлтэй, эмхидхэгшын бэлиг шадабаритай, ажалдаа тон харюусалгатайгаар хандадаг байһан залуу мэргэжэлтые аймагай элүүрые хамгаалгын таһагые даагшаар томилоо һэн.

Эгээл эдэ жэлнүүдтэ А. Т. Добрынина хүн боложо худэржөө, мэргэжэл шадабаринь далижаа. Тэрэ үе тухайгаа Анастасия Тихоновна ехэл дулаанаар, уялгаяа гүйсэд дүүргэһэн мэдэрэлтэйгээр дурсагша һэн.

Дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ худоогэй зонтой хамта бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. Ара талада байһан хүн бүхэн өөрынгөө ажал дээрэ шударгыгаар худэлжэ, хорото дайсаниие дараха хэрэгтэ хубитаяа оруулха ёһотой гэһэн үряае Эхэ орондоо үнэн сэхэ хубүүд, басагад үнэн зүрхэнһөө бэелүүлдэг байгаа.

Элүүрые хамгаалгын министр Н. А. Абыковай зууршалгаар 1944 ондо Анастасия Добрынина Эрхүүгэй мединститутта һурахаяа эльгээгдээ һэн. Шалгалтануудшье амжалтатайгаар туршаагдаба. Һуралсалай эхилхэдэ, бэрхэтэйшэг байдалда ороо һэн. Хооһоор ябаха ушар саг үргэлжэ туршаалдадаг байһан ааб даа. Байха байрын талааршье бэрхэшээлнүүд ушардаг бэлэй. Хэды тнигэбэшье соогтой залитай залуу наһандаа эдэ бүгэдые дабан гаража, һуралсалаа һаадгүйгөөр дүүргэһэн юм. Кабанскын райондо ажаһуудаг байһан эхэ, эсэгэнь мүн горитойгоор туһалаа гээшэ аабза.

Удаань республикын арһанай-венерологическа диспансертэ худэлжэ эхилээ. Эндэ аяар 40 жэл шахуу худэлөө. Тэрэ үедэ Анастасия Тихоновнатай суттаа худэлһэн хүнүүд гэбэл, республикымнай мэдээжэ врачнууд Н. А. Абыков, Е. К. Бадашкеева, Д. Б. Раднаева, Н. Е. Фидель, С. Д. Тарнуева (мүнөө диспансерэй ахалагша врач болонхой), В. А. Сойбонов, В. И. Хмелева, мүн бусад.

40 жэлэй туршада эндэ худэлхэ үедөө А. Т. Добрынина саг үргэлжэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхые оролдожо байгаа. Жэшээлхэдэ, 1950 ондо Ленинградта дермато-венерологой мэргэжэлтэ һуралсалда ябажа ерээ. 1968 ондо Новокузнецкдэ врачнуудай мэргэжэл дээшэлүүлгын курсануудта һураһан юм. Тинтгэжэ Анастасия Тихоновна дээдэ гарай эмшэн болоһон түүхэтэй. Урологиин таһагые даагшаар, арһанай үбшэнүүдые эмшэлгын таһагые даагшаар худэлөө. Тухайлан хэлэхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ 340 мянган үбшэнтэниие аргалһан намтартай.

Мүнөө Анастасия Тихоновна Анна Александровна хоёр худэлнэгүй. Бэеньшье һөөл бэшэ. Теэд тэдэнэй хэһэн, бэелүүлһэн хүсэд аоригынь үйлэдэһэн буянтай хэрэгүүдынь хүн зоной дурасхаалда үлэнхэй. Бэрхэшээл түбэгтэй мүнөө сагта ажалай ветерануудта амар мэндые, бэеын элүүр энхые хүсэнэбди! Тэдэнэй эхилһэн хэрэгые мүнөө үеын эмшэд үргэлжэлүүлнэ, габьята ажалайнь жэщээе даган, буянтай хэрэгүүдые үйлэдэнэ.

Э. ЕЛИСЕЕВА.

Элүүр энхэ ажаһуудал дэлгэрүүлгын талаар республиканска түбэй худэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1940 он. Улаан-Удын медтехникум дүүргэгшэд.

Амгүүлэсхы сэдьхэлэй уряагаар

ҮРГЭЛ ХЭЕЛ

ЭРУН ХАШОРОЙ субаргые бодхоохо хэрэгтэ Хэ аймагай, мүн хүршэ аймагуудай ажалшад, зарим уд ехэл эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэр асари субарга бурлад-монголнуудай, мүн бусад арадуудые, арюун һанаа сэдьхэлые һэргээн хүргөөлгэр дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, амгалан байдалай мандаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ гэжэ һайн. Тинмэһээ тэдэнэр субарга барилгада арга шаһ туһална, зарим хүнүүд мүнгэ оруулна, бэшэ нинь үхэр малаар, эдеэ хоолоор туһална. энэ гайхамшагта барилга эхин шатадаа байна. рэнэй дүүрэтэр арадай туһаламжа аргагүй хэрэг

түрымнай экономическа, социальна, политическэ шахардуу байдалда ороод байһан энэ үедэ, алайнгаа хүндэрһые урдаа баряад һуудаггүй, хан хэрэгые али болохоор дэмжэхые, туһалхые ог урагша түгэлдэр хүнүүд яһала олон. Жэшээлруунын аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Базарович Дамбаевай үүсхэлээр энэ ажахынхиджа байһан үхэрые нэгэ машээг саахартайгаар туха болгон дамжуулаа. Колхозой түрүүлэгшэ субаргын үедэ ходо тэдхэмжэ үзүүлжэ байхабди гэлбэ.

аймагай Ульдэргын наһатайшуул, пенсионернүүд хэриг мүнгэ суглуулжа, субаргын жасада оруулал нютагта ажаһуудаг Булат Гомбоев нэгэ бурууөөр үгэбэ. Мүн ная найман наһатай Дамба Галютагтань Дамба ахай гэдэг) хоёр мянган түхэриг даад байна.

ө баһал Яруунын аймагай «Коммунизм» колхо (түрүүлэгшэнь Л. Д. Цыбикжапова) субаргые одо материальна туһаламжа үзүүлжэ байхабди ее үгэнхэй.

н аймагай «Георгиевский» совхозой хонишон Ду Нимаев энэ һайн һайхан хэрэгтэ мянган түхэриг нэгэ хонитойгоор дамжуулаа. Тэрэнэй жэшээгээр агай Баяр Дагбадоржиев нэгэ хонин дээрэ 200 нэмэлтэ болгон үгэбэ. Энэл аймагай Анаагайуринай бурхан шажанда һүзэглэгшэд 3000 түхэ 3 хонин субаргын барилгада дамжуулаа.

ын аймагай буддын шажантанай бүлгэмэй тө ын орлогшо Балдоржо Гутапович Балданов, Хэ дасанай лама Цыренданша Бурхиев гэгшэд эдэ та ажаһуугшадай урда ойлгуулламжын худэлмэри зуураа, инмэ ехэ субарга тахилгада материальна жа үзүүлһэнэйнь түлөө тэдэнэртэ үнэн зүрхэнһөө ехалан хүргэжэ, элүүр энхэ ябахые, ажалдань хүсөө, үөгэд, хүгшэдтэ ута наһа үреэгээ.

н хашорой субаргые бодхоолгодо, хараад үзэхэдэ, ушарта Хэжэнгын, Хорнин, Яруунын аймагуудай тунална. Теэд түрэл Буряад ороноймнай омогорхан энэ асари ехэ субаргые һэргээн бодхоолгодо ика доторнай ажаһуудаг буряад яһанай хүн бүхэн ье һаа, өөрынгөө хубита оруулха байгаа гэжэ Юуб гэхэдэ, һүүлдэ энэ субаргын арамнайлагдаэтэйшүүл, һүзэггүйшүүлнье тнишэ ошожо хаханда мүргэхэ, хүби залгаа заһуулха, үбшэнөө ха гэжэ хүсэлхэл байха. Тинмэһээ тэрэнэй барилга шадалаараа туһалжа, мүнгэ оруулаа һэм гэжэ ягаа аятай зохид гээшэбэ!

Р. ЦЫМПИЛОВ, дайнай ба ажалай ветеран.

«НАМАЙЕ өөртөөл адляар сэгнэ» гэһэн инвалидуудай уран бэлигэй республиканска фестивальда хабаадаха эрхэдэ хүртөө һэм.

Прибайкалиин районние дайнай болон ажалай ветеран Л. Г. Сергеев (Таловка), инвалидуудай бүлгэмэй эхин эмхинн түрүүлэгшэ Е. Т. Эпова (Ильинка), тус эмхинн гэшүүд А. И. Копылова, Н. Богданова, ажалай ветеран, 78 наһатай Ф. К. Арефьев (Острог), би гэдэ түлөөлөө һэмди.

Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай музейдэ республикын инвалидуудай бүтээлнүүд табигдаа һэн. Хэдэн үдэрэй туршада хүн зон олоор ябаа, хараа, бидэнэртэй хөөрэлдөө.

Леонид Георгиевич Сергеевэй модоор һнилэһэн бүтээлнүүд, модон нааданхайнууд бултанай анхарал татаа, һайшаалда хүртөө. Тэрэ хоёрдохи һуури эзэлээ һэн. Леонид Георгиевич фестивалиин лауреат боложо, үнэтэй бэлэгтэ хүртэбэ.

Минии бүтээлнүүд мүн лэ олоной һайшаалда хүртэжэ, жюри гурбадахи һуури олгоо һэн. Үнэтэй һайхан бэлэг абаһандаа ехэ баярлааб.

Эрэмдэг, үбшэн үлбэр болоһон зондо урин дулаанаар, энэрхыгээр хандажа, хүшэр хүндэ энэ сагта али болохоор дэмжэжэ, туһалжа байһан олоной һайшаалда хүртэжэ, жюри гурбадахи һуури олгоо һэн. Үнэтэй һайхан бэлэг абаһандаа ехэ баярлааб.

Эрэмдэг, үбшэн үлбэр болоһон зондо урин дулаанаар, энэрхыгээр хандажа, хүшэр хүндэ энэ сагта али болохоор дэмжэжэ, туһалжа байһан болоной һайшаалда хүртэжэ, жюри гурбадахи һуури олгоо һэн. Үнэтэй һайхан бэлэг абаһандаа ехэ баярлааб.

Республикымнай инвалидуудые таатай зохид колясканнуудаар хангаһан Бельгиин хэрэг эрхилэгшэдтэ, мүн гуманитарна туһаламжа эльгээһэн Японой хүн зондо үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэб. Инвалидуудай уран бэлигые хүргөөжэ, дэмжэжэ байһан республикын олониитэдэ, выставкэ эмхидхэһэн хүнүүдтэ мүн лэ баярай үгэнүүдые дамжуулхые гуйнаб.

А. КОНДРАТЮК,
I группын инвалид.
Прибайкалиин район,
Татаурово станци.

БАЯР ХҮРГЭНЭБ

Үндэһэн соёлоо үргэе!

ТООСОХО ЁҺОТОЙ БЭШЭ ГҮ?

ҮНГЭРҺЭН ЖЭЛЭЙ февраль һарада Бүгэдэ буряадай ехэ хураадаан боложо, үндэһэн арадайнгаа соёл хүгжөөхэ, түрэл хэлээ хаа хаанагүй үзэжэ эхилхэ, буряад хэлэн дээрэ барлагдадаг номуудые олошоруулха, гоёлто шэмэглэл бүтээдэг үйлэдбэри үргэдхэхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд тухай тогтоод абтаа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо яһала ехэ хубилалтанууд болобо. СССР гүрэмнайшье, бутаржа, СНГ, болон тэрээндэ ородоггүйшье гүрэнүүд мүндэлбэ. Энэнь һайн юм гү, али муу юм гү даб гээд хүнэй ойлгохоор бэшэ. Автономито улаууудная дүүрэн эрхэтэй республиканууд болобо. Зонхилжо байһан Коммунис партишье ударидаха, хүтэлбэрилхэ эрхээ хаһагдаад хоригдобо.

Колхоз, совхозууд олонхи газарнуудта үмсэлэгдэжэ эхилбэ. Аралжаа наймаа хэгшэдшье хаа хаанагүй аргагүй олошорбо.

Иимэ байдалай тогтоод байхада, тэрэ болзорто хугасаа хүлеэгүйгөөр Бүгэдэ буряадай ехэ хураадаа зарлажа, шэнэ оршон байдалда үндэһэн соёлоо хүгжөөхэ тухайгаа хэлсэхэ байгаа гэжэ һанагдана. Жэлһээ үлүү саг соо энэ шэглэлээр нилээд ехэ юумэ хэгдэбэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Амаралтын үдэрнүүдтэ телевиденсэр буряад хэлэн дээрэ дамжуулганууд хэгдэжэ эхилээ. Ага, түнхэнэйхид өөһэдын телевиденитэй болобо. Буряадуудай олоороо ажаһуудаг аймагуудта дасан, дугангууд нээгдэжэ, олонхи һүзэгшэдэй һанаа сэдьхэл хангагдаба. Зарим аймагуудай һургуулинуудта хүршэ Монгол оронһоо монгол хэлэнэй, хүгжэмэй багшанар уригдажа, хэшээлнүүдые үнгэргэдэг болобо. Эдэ бүхы хэгдэжэ байһан үйлэ хэрэгүүд саг зуура бэшэ, хододоо энэ хэбээрээ үргэлжэлжэ байбал, ашаг үрэ ехэтэй байха бээ.

Хэдэн олон жэлэй туршада һургуулида мүртэйгөөр үндэһэн хэлээ үзөөгүй Усть-Ордагай автономито округой болон Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай харьяата районуудта ажаһууһан буряадуудай болонг хугасаа соо түрэл хэлээ шудалаад уншажа, бэшэжэ һурашахань бэрхэтэйл ха. Тинмэһээ бүхы буряадуудай дунда тараагдаг долоон хоногто нэгэ удаа гарадаг бага хэмжээнэй газетэ хоёр хэлэн дээрэ гарадаг болоо һаа, Байгалай хоёр бэеын буряадуудай соёлой талаар хүгжэлтэ, һүүлэй үеын шэнэ һонине мэдээсэжэ байбал, ехэл һонирхол татаха гэжэ һанагдана.

Бүгэдэ буряадаймнай соёлой эблэлэй ударидагшад соёлой хүгжэлтын талаар ямар ябуулгануудай хүлеэгдэжэ байһые хүн зондоо саг үргэлжэ дуулгажа, тоосожо байбалынь һайн бэлэй.

В. БИЛЬТАГУРОВ.
Кызыл хото.

Үншагша асуудал табина

ХААЛТАҺАА БЭШЭГ

редакци! Эрхэеэ дай байдаг газар б. Иимэ газарһаа едакцида ородог байхадаа болохо. ряад хэлэн дээрээ газетэдэ хандаа нимэ юм.

ерскын колонидо отанай үреэлээр ри табигдаад, ба нэ һэн. Теэд мунөө үедэ, мүнгэн зөөрнин дуталдаһанһаа боложо, барилга зогсоогдошохой. Энэмнай бүхы гүрэн соохи экономическа байдалай доройтоһон ушарһаа үндэһэтэй.

Дасанай барилгажа эхилхэ, эрхэеэ наһагдаһан олон үнүүд өөһэдынгөө счедһоо ажа, хаба шадалаараа мүн дамжуулаа һэн. Харин мунөө үедэ дасанай байшан бэлэн шахуу болоо, гансал гэр доторой худэлмэри, шэрдэхэнь үлөөд байнхай. Теэд мүнгэн дуталдана. Бидэ мүнөө хэхэ ажалгүй шахуу байнабди. Юу хээ хэһэн болобошье, салин багаар абанабди. Тинмэһээ ооһэдөө мүнгэ ашье олохо аргамнай үгы.

«Буряад үнэн» газетэ энэ асуудалда анхаралаа хандуулха бээ гэжэ найданаб. Манай гүрэнэй түүхэдэ хүнэй эрхэ хаһалгын газарта буддын шажанай дасан хинд түрүүшынхеэ нээгдэжэ, хүдэлжэ байха аргатай болоно бшуу. Буряад үндэһэн соёлоо, түүхэтэ ёһо заншалнуудаа, бурхан шажанаа һэргээн хүгжөөлгэдэ бүхы ажал ябуулгаяа зорюулдаг «Буряад үнэн» энэ асуудалые шиндхэлгэдэ горитой хубитала оруулха гэжэ найдагдана.

Эндэ иимэ дурадхал байна. Монгол туургата арадуудай залуушуул болон студентнэрэй уласхоорондын фестиваль байгша оной августын 6—10-най үдэрнүүдтэ Буряад орондомнай үнгэргэдэхэнь гээшэ аабза. Тус фестивалиин хажуугаар Азиин-Номгон далайн оршондохи оронуудай бизнесменүүдэй конгресс үнгэргэдэхөөр хараалагдана. Манай республикын шуран бэрхэ, шударгы хэрэг эрхилэгшэдые «Үнэн» һонин элсүүлжэ, фестивалиин нээгдэһэн үдэр колониимнай дасан арамнайлуулжа шадаа һаа, ехэ һайн бэлэй. Иигэжэ Азн түбиин хэрэг эрхилэгшэдэй һонирхол татаха аргатай байха бшуу. Иимэ буян үйлэдэлгын хэрэгтэ мүнгэ һомолһон республикын бизнесменүүд өөһэдыгөө тон һайн талаһаа харуулжа өөһэд тушаа зарлал соносхол тараха байгаа.

Тиимэ спонсорнуудай олдоо һаа, танай газетын түлөөлэгшэ тэдээнтэй хамта манай колонидо ерээд, дасанай барилгатай танилсаха һэн. Энэ хэрэгтэ Ивалгын дасанай түлөөлэгшэд хабаадуулагдаха ёһотой. Фестивалиин нээгдэһэн үдэртэ дасан арамнайлагдабал, буянтай, дэмбэрэлтэй хэрэгэй бүтэхэ байнаниинь эли.

Б-Д. САНГИТОВ.

ЯДАРҺАН ЗОНДО ТААГҮЙ

Улаан-Үдэ хотын түб ногоон дэлгүүрэй дэргэдэ хорёологдоһон талмай дээрэ урдань «ажабайдал бурьялжа», кроссовко, архи, тамхин, хүүртиг, плати, туфли, ниидхэ... юрэдөө, эд бараанай элдэб эүйлнүүдые барихан зон зогсожо, худалдан абахыешни дурадхажа байдаг бэлэй. Эдэ зонтой саг зуура зогсоодшье үзэһэн байхаб. Тиимэһээ мэдэхэб: хүнүүдэй ядарал дээрэ бүдүүржэ, баяжажа байһан заримашуулай, хажуугаар үхи хүүгэдэйнгээ хоолой тэжээхын тула ишэ ерээшэд бин һэн. Жэшээнь, нэгэ эхэнэр хахад үдэрэй туршада зогсожо, алтан бэһэлиг худалдажа ядаһан, ехэ сүхэрһэн аад, талаан тудажа, монгол зон тэрэниинь абаба хэбэртэй. Үнөөхи эхэнэрэй энэ үедэ баяраар гэрэлтэһэн нюурыень, энеэбхилһэн нюдыень ходо һанаандаа оруулдагби. Бэһэлигээ мүнөөнэй үнэ сэндэ хүрэхэ хэмжүүрһээнь хямдаар (5—6 мянгата бэһэлигые 4 мянган түхэриг өөр худалдаба) наймаалбашье, ехэ баяртай: мүнөө тэрэ магазин руу ошожо, үхибүүдтээ колбаса, тоһо, һү абаха бшуу. Хоёр зааханиинь хэды үнинэй ганса хилээмэн дээрэ һуугаа гээшэб! Багань жэлтэй, ехэ үхибүүниинь гурбатай. Өөрөө ажал хэнэгүй гэжэ тэрээнтэй хөөрэлдөөд ойлгоо һэм. Энээндэл адли ядарһан зоной нишэ ерэжэ, хубсаһа хунараа, бии байһан алта мүнгээ худалдахадань, хотын түбтэ оршодог талмай дээрэ зохидшье һэн.

Харин мүнөө энэ талмай дээрэ эд бараанай зүйлнүүдые худалдахань хоригдоһой. Хоёр хүүгэдээ хуршэнэртөө саг зуура абаашаад, өөрынгөө һүүлшын зүүдхэл худалдажа, үлэ хоолыень залгаха зорилготой ерэгшэ энэ эхэнэр аяар мяханай комбинадай хажууда оршодог эд бараанай дэлгүүртэ хүрэжэ шадаха гү? Али энэ хүсэ тамираа алдаһан хугшөө? Юрэдөө, эд бараанай дэлгүүрые холо хуряахадаа, зонхилогшод эдээн тушаа юундэ һанаагаа табяагүйб?!

«Юбилейный» универмагай хажууда хүн зон үймэжэ, эд бараа худалдана гэжэ дуулаад, ошожо хараа һэм. Талмайнь муухай, наймаалагшын урда табигдаха тагууд үгы, эсэһэн нэгэн шулуун ендэр дээрэ һууна, хүйтэ абахадаа магадгүй. Универмагайшье наймаалагшадта таагүй: хүн зон газаагуур үймөөд лэ, магазин руу орожо, юумэ абаха зон тон үсөөн. Эд бараанай дэлгүүрые һөөргэнь, түб ногоон дэлгүүрэй хажууда асараял гээд гуйха байнаб.

А. ТАРМАЕВА,
мүнөө ажал хэдэгүй.

Республикын хүдөөгэй зунай спортын VI нааданууд

ЗАХААМИНДА ЗЭДЭЛҺЭН ЗАЛУУ НАҺАНАЙ СОЛО

Ажабайдалаа баян тэнгилэнээр эдлэжэ, үндэр наһа абан жаргаха, наһалха дуратай һаа, бэе махабадаа элүүр энхээр, шэрхи бүтэнөөр абажа ябаха гээшэ мүнөө үеын эгээл нангин эриллтэ болонхой гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэ, ойлгоношьебди. Энэ эриллые бэелүүлхэ арга нүхэсэл хадаа имагтал ажал спорт хоёрой холбоон юм гэхадэ, нэгэшье гайхалгүй. Хэдышье, ехэ бэлигтэй, эрдэмтэй аад, ажалда дурагүй, спортдо һоноргүй байбал, һайнаар, ажабайхамнай, элүүр энхэ ябахамнай мэдэгдэнэгүй. Эгээл нимэ бодолтойгоор хэдэхэн жэлэй саада тээ манай Буряад Республикын правительство болон Спортын талаар комитет үбэлэй болон, зунай спортын нааданууде аймаг бүхэндэ эллжээгээр үнгэргэхэ шиндхэбэри абаһан байгаа ёнотой. Тингэжэ эдэ нааданууда имагтал хүдөөгэй ажалшад, хүдэлмэришэдэй һуринуудта ажаһуугшад хабаадажа, наадаха, наирлаха, бэе махабадаа һорихо, ажалда дурлуулха аргатай болонхой бшуу.

1992 ондо Буряад Республикын зунай хүдөөгэй спортын VI нааданууде Захааминда үнгэргэхэ гэһэн шиндхэбэри абтаа һэн. Урдахи нааданууд Зэдын, Загарайн, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Баргажанай аймагуудта амжалтатайгаар үнгэргэдөө һэн гэжэ һанаулаа.

Республика дотороо эгээл түрүүлэн зунай спортын наада үнгэргэһэн Зэдын аймагай ажалшад энэ хэмжээ ябуулгаяа хэды һайнаар, эмхи гуримтайгаар, гоёор эмхидхээ һэм бэ?! Түрүүшын эдэ нааданууде хараһан бидэнэр, журналистнууд, эдэ бүгэдые аргагүй омог баяртайгаар газетэнүүдтээ бэшэһэн, радио, телевиденеэр дамжуулһан байхабди. Харин үнгэргэшэ жэлдэ нимэ наадан Хлагтын аймагта үнгэргэдэхэ байһан аад, бэеэ үриһэн аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр республикын аймагуудай спортсменүүд сугларагүй һэм шуу.

Буряадай спортын энэ ехэ нааданууде үнгэргэхэ эзэд хэзээ нэгэтэ болохобди гэжэ бүри түрүүшын нааданууд-һаа мэдэрһэн захаминайхид бэеэ зэһэжэ, бэлэдхэжэ захалһаар үнинэй һэн. Тобшолон хэлэбэл, аймагай ажалшад үбэлэйшье, зунайшье хүдөөгэй соёлой-спортын нааданууда эдэбхитэйгээр хабаадажа, хоёр удаа шангай һуринуудые эзэлээ, бэшэдэнь эрхим зургаан командануудай тоодо орohон байгаа. Энээнэй ашаар хүдөө тосхонуудта үбэлэйшье, зунайшье спорт горитойгоор хүгжөөгдэнэн, залуушуул нютагуудтаа олоороо үлэжэ, ажалдаа хам оролсодог болohон байха юм. Нютаг бүхэндэ залуу бүлэнүүдэй гэрнүүд олоор толлогдоно, шэнэ һургуулинууд, клубууд, спортын байшангууд бариг-дана. Тиин Үлэгшэн, Хамни, Михайловка, Дүтэлүүр, Шара-Азарга тосхонуудта һүүлэй 2—3 жэлэй түрша соо хэдэн шэнэ үйлсэнүүд бии болонхой. Үлэгшэндэ Соёлой ордон спортын залтайгаар бариг-даад, үглөө, мүнөөгүй ашаглалгада тушаагдахань. Үнгэрһэн жэлэй һүүл багта Ехэ-Цахирта дунда һургуулиин гоё байшан спортын залтайгаар бариг-дажа нээгдээ һэн. Арадай барилгын хүсөөр Утаата, Бургалтай тосхонуудта спортын тусхай байшангууд бариг-даба. Бэшэшье бага тосхонуудта, нэрлэбэл, Далахайда, Енгорбойдо, Нуртада, Үлэнтэдэ, Бүргэдэ, Хуртагада арадай барилгын хүсөөр Спортын ордонууд бариг-дахаар хараалагдана. Энэмнай ехэл һайн гэшэл даа!

Тэрэшэлэн Захаамин нютагаа холуур суурхуулһан СССР-эй арадуудай Спартакиадын чемпион, спортын мастер Владимир Цыреновэй, боксоор уласхоорондын классай спортын мастер Александр Дугаровай, үрилдаагаар уласхоорондын классай спортын мастер болohон Ольга Дурынинагай, Эхэ оронойнгоо суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороhон хурдан солбэн Ирина Перунинагай, конькишан Вячеслав Петровой, ганса Буряадай бэшэ, мүн РСФСР-эй нэрэ хүндые хамгаалагшад, һур харбагша Гэрэлмаа Цыремпиловагай, барилдаашан Гомбо Шагдуржаповай, боксернууд Валерий Галдановай, Игорь Хабаловай, Алексей Овчаренкын нэрэ солые үргэлжэлүүлхэ залуушуул олоноорхол байха гэжэ һанагдана, хүлеэгдэнэшье.

Зунай соёлой-спортын зургаадахи нааданууудай эзэд болohон захаминайхид тон богони болзорто түгэс бэлэдхэл хэжэ шадаад. республикынгаа 17 аймагһаа ерэһэн олон тоото айлшадаа нэрэтэй түрэтэйгөөр уттажа абаһан байна. Теэд айлшад ганса сэнгэхээ, найрлахаяа ерээ бэшэ, эндэхи байгаалитай, ажабайдалтай, ажалшадтай бага-сага танилсаад лэ бэеынгээ һорилгые, тамир тэнхээгээ, шадал шандааһаяа шалгаи мүрысөжэ захалаа бэлэй. Гоё һайханаар һэльбэгдэн бариг-даһан «Металлург» стадион дээрэ, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай соёлой байшангай спортын зал соо футбол, волейбол наадалгаар, хүнгэн атлетикээр мүрысөөн июнийн 18-да эхилээ һэн. Хойто үдэрынь тусхай программыи ёноор, үдэрэй 5 сагта «Захаамин-92» гэһэн республикын зунай хүдөөгэй соёлой-спортын нааданууд зүжэглэмэл наадаар нээгдэнэн байгаа. Энээн тухай июнийн 20-ной номерто манай газетэдэ бэшэгдээ һэн.

Аадар бороогой аргагүй ехээр адхараашье һаань, нааданууда нээлгын эхилхэ багта Захаминай зон стадион дээрээ дүүрэтэр сугларба. Орохо биледэй 20 түхэриг-тэ байбашье, хүнүүд орожол, орожол байгаа бэлэй. Республикын дэлисэтэй түрүүшын нимэ ехэ спортын нааданууде хараха хүсэл, яала һайнаар эмхидхэгдэһэн, эдеэ хоолой, эд бараанай наймаан олон зонине энээн руу татаа ёһотой.

Үдэшын табан саг боложо, стадионой талмайн дүрбэн буланда гоё һайхан буряад хубсаһатай дүрбэн эрэшүүлые залуу басагад дахуулан гаранад. Эрэшүүл эбэр номо годлинуудаа баринхайнууд. Тэдэнэй хажууда мори унаһан шамбай шинираг гурбан хүбүүд бии боложо, горнинуудаар ехэ нааданай эхилһэн тухай дохёо зэдэлгэнэ. Стадионой тэг дунда сагаан дэгэлтэй, буурал толгойтой үбгэн гаража, ерэһэн айлшадые, сугларагшадые шигэжэ амаршална:

Холын орон нютагуудһаа
Хотогор Захаамин зорижо,
Һарын һайнда, үдэрэй
үлзытэйдэ,
Хүлэг мориной хүлһэ
гаргажа,
Агта мориной амысны
татажа,
Уулые дабуулжа,
Уһа мүрэнине гаталжа,
Урилдаанай урда талые
барихаяа,
Барилдаанай баруун талые
эзэлхэсэ,
Һурша годлёор
ластиинуудые
хинсхүүлхэсэ
Һургаал ехэтэ айлшаднай
буубат,
Замай холоһоо
залхуураагүй айлшаднай,
Захаамин нютагаймнай
дэбнсхэр дээр
Һанаһанаа гүйсөөжэ,
һарбайһанаа барижа,
Һайн амжалта
түйлахыетнай үреэнэбди...

Бүхы амаршалгануудай һүүлээр ехэ нааданай мүрысөөнүүд аймагай дүрбэн тосхон һуринда болоо.

БУХЭ БАРИЛДААН. Закаменск хотоһоо 12 модоной зайда оршодог Дүтэлүүр тосхоной Соёлой ордон соо бүхэ барилдаан 60, 70, 82 хүрэтэр, 82-һоо дээшэ килограммай шэгнүүртэнэй дунда үнгэргэгдэбэ. Эдэ дүрбэн шэгнүүртэ буряад барилдаа эрхилдэг 14 аймагһаа нэжээд түлөөлэгшэд хабаадаа. Барилдаанда хоёр дахин булигдаһан бүхэ мүрысөөнһөө гараха байба. Бүхэ барилдаагаар Буряад орон соогоо нэрэтэй солотой, үшөошье холуур суурхаһан бүхэшүүлэй олоороо хабаадаһан хадань сугларагшад ехээр һонирхоо юм ааб даа. Ганса нютагайнгаа бүхэшүүлые бэшэ, имагтал гоё һайханаар барилдаашадые ехээр дэмжэнэ, магтана.

Буряад арадай бүхэ барилдаан хадаа бусад арадуудай барилдаанда орходоо өөрын онсо арга дүрэтэй, түхэл маягтай юм. Захааминай нааданууда барилдаае хараажа һууһан Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, зургаадахи нааданууда эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, урдандаа суута барилдааша ябаһан Г. Н. Манжуев олон тоото харагшадта бүхэ барилдаан тухай һонирхолтой юумэ хөөрэжэ үгэхэдөө: «Манай Буряадай суута бүхэ, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэй дээрэ алдаршаһан Олег Алексеев өөрынгөө эрадай бүхэ барилдаагаар нэгэшье удаа республикын чемпион боложо шадаагүй юм. Хэдышье бар хүсэтэй байбал, бүхэ барилдаанай мэхэ гохые һайса шудалха хэрэгтэй».

Энэ хэлээшэнь яаха аргагүй зүб байбал даа.

Имагтал зунай спортын нааданууда республика дотор үргөөр дэлгэрүүлэгдэһэнэй ашаар бүхэ барилдаанай арга дүрэнүүдые залуушуул һайса шүүбэрилэн хэрэглэдэг болоо гэжэ «Захааминай барилдаан» үшөө дахин гэршэлбэ. Жэшээнь, Хурамхаанай Валерий Гармаев, Захааминай Гомбо Шагдуржанов, Хорин Баатар Дагбаев өөнэд өөнэдынгөө 60, 70, 82 килограммай шэгнүүрнүүдтэ суута бүхэнүүдые тогтоон торгонгүй булижа, чемпионууд болобо. Ганса 82 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэнэй дундаһаа Хойто-Байгалай аймагай бүхэ Зоригто Буянтуев урданайнгаа нэрэ солые хамгаалжа шадаад, табадахяа зунай нааданууда чемпион болоо.

Залуу бүхэшүүлэй түргэн бушуу гэшэнь яаха аргагүй. 60 килограммай шэгнүүртэнэй дундаһаа Захааминай бүхэ, урдандаа республика соогоо олон удаа шангай һуринуудые эзэлһэн, чемпионшье болohон спортын мастер Валерий Сухеев, Ахын Баяр Хумаев, Зэдын Виктор Цыбикжапов гэгшэдтэ удаа дараалан булигдашана. Мүн энэ шэгнүүртэн соо барилдаһан Мухар-Шэбэрэй спортын мастер Валерий Дашинимаев шангай һуурида гаража шадабагүй. Валерий залуудаа СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэдхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэһэн алдартай. Теэд залуушуул яаха аргагүй түрижэ эхилээ бшуу. Тэрэ түрүүшын дүхэригтэ Хурамхаанай Валерий Гармаевта булигдаад, 5-дахи дүхэригтэ Зэдын Виктор Цыбикжаповта динлдэшоо. Эдэ хоёртой хамта Загарайн Александр Доржиев гурбадахи шан абаба.

70 килограммай шэгнүүртэн-соohоо Захааминай бүхэ, Буряадай болон РСФСР-эй суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ ородог спортын мастер Гомбо Шагдуржапов заатагүй булиха гэһэн олоной этигэл хангаба. Гомбо зургаа дахин хнбэс дээрэ гарахадаа, бүхэ барилдаанай һайхан арга дүрэ харуулжа, нүгөөдүүлээ ехэ булюугаар диилэнэ. Шэгнүүртэн соогоо 2-дохи, 3-дахи һуринуудые эзэлһэн Ахын Баяр Үрбаевые 30 секунда, Мухар-Шэбэрэй Эдуард Сизихые 15 секунда соо булижа шадаа. Гомбын һайхан барилдаагаар омогорхоһон Г. Н. Манжуев:

— Табяад онуудаар Захааминай хүндэ шэгнүүртэй бүхэ-Цунцык Цыренов республикын хоёр удаа абарга бүхэ болohон юм. Энэ бүхын солые үргэлжэлүүлхэ бүхэ Гомбо Шагдуржанов болохо гэһэн найдалтайб. Юуб гэхэдэ, Гомбо үшөө залуу. 25 наһатай, алдарта бүхэ болохо ехэ арга боломжотой юм. Гансал нютагайхидай зүгһөө али болохо дэмжэлгэ, туһаламжашье тэрээндэ хэрэгтэй ха.

Эхэ орон соогоо сууда гараһан спортсмен, мүнөө «Урожай» бүлгэмэй республиканска советэй түрүүлэгшэ В. Г. Цыренов түрэл Үлэгшэн нютагайнгаа хүбүүн Гомбын толотомо илалтаар баясажа, өөрынгөө зүгһөө үнэтэ бэлэг барюулба.

Уулзалга бүхэнэй 5 минута соо дүүрэхэ ёнотой хадань 82 хүрэтэр, 82-һоо дээшэ шэгнүүртэншье нуран солбоноо харуулна. Гаһар бэтэйшье һаа, тогтон торонгүй, дүрээ буляалдан, ганса мэхэлхээ ороолдоно. Тинхэлээрэ олонхи уулзалгануудминутаншье болонгүй дүүрэнэ. Жэшээнь, 82 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэн соо Ивалгын Владимир Доржиев Хэжэнгын Дамба Хоншхоевые 30 секунда, Хойто-Байгалай спортын мастер Зоригто Буянтуев Ахын Александр Сыреновые 10 секунда, Мухар-Шэбэрэй Аркадий Ракшеев Захааминай Михаил Лубсановые 10 секунда, Сэлэнгын Баяр Мункуев Хорин Баяндай Дамбаевые 15 секунда, Муйскын Цыретор Торбогоев Баргажанай Ким Манзархановые 40 секунда соо диилэһэн байха юм. 82 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэн соohоо Хорин Баатар Дагбаев. Ахын Пурбо Бимбаев, Түнхэнэй Борис Томиргонов, 82-һоо дээшэ килограммай шэгнүүртэнэй дундаһаа Хойто-Байгалай Зоригто Буянтуев, Мухар-Шэбэрэй Аркадий Ракшеев, Сэлэнгын Баяр Мункуев шангай һуринуудые эзэлнэ.

Бүхэ барилдаанай дүүрэхэдэ, 30-һаа дээшэ наһатай эрэшүүл өөһэд өөһэдынгөө дураар үнэтэ шангуудай түлөө гурбан бүлэгтэ хубаарилагдабал даа. Түрүүшын залуушаг наһанай бүлэгтэ Хэжэнгын Цэдэнбал Балданов, 2-дохи бүлэгтэ Сэлэнгээ ерэһэн спортын мастерта кандидат Гомбо Гомбоев, 3-дахи бүлэгтэ спортын мастер Виктор Баймеев чемпионууд боложо, медальнуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Бүлэгүүд соогоо 2-дохи, 3-дахи һуринуудые эзэлэгшэд медальнуудта хүртэһэн байна. Барилдаанай онсо һонирхомоор эүйл гэхэдэ, Буряадаймнай суута бүхэ, РСФСР-эй габьята тренер, Захааминай нааданууда бүхэ барилдаанай ахамад судьл Виктор Васильевич Баймеевэй барилдаһан наһатан соо Захааминай Василий Жаргалов, Ким Дашеев гэгшэд хүсэеэ туршалсаба. Эдэнэр Баймеевтэй яаһала удаан нисолдобошье, булигдажа, удаадахи һуринуудые эзэлжэ, дурасхаалай медальнуудта хүртэһэндөө аргагүй баярлаа һэн.

Нааданууда эрхимэй эрхим бүхын нэрэ солодо хүртэхын түлөө мүрысөөн барилгын ордон соо сугларагшадта аргагүй һайшаагдаа. Дүрбэн шэгнүүртэ эрхимлэһэн бүхэнүүдһээ гадна, һайн дураараа барилдаха дуратайшуул сугларагшадай дунда бии байбал даа. Жэшээлбэл, урдандаа республикын болон Россин Федерацийн суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороо, олон тоото мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар спортын мастер болohон, мүнөө Буряад Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэ Владимир Вострецов бэлэдхэл һайнтай бүхэ байһанаа харуулаа. Тэрэ барилдахаяа гараһан бүхэнүүдтэй туладахадаа, бар хүсэтэй һэн тула тэдэнээ тогтоонгүй диилэжэ, ехэ нааданай эрхим бэрхэ бүхын нэрэ зэргэдэ хүртэхэ золтой байшоо. Тингажэ өөрынгөө ордон соо барилдаа үнгэргэһэн Дүтэлүүрэй совхозой ажалшадай эрхимлэгшэдэ табиһан эрье хонин нүхэр Вострецовто нэрьемэ альга ташалган доро барюулгдана.

ҺУР ХАРБААН. Хура бороо элбэгтэй үдэрнүүдэй болөошье һаань, спортсменүүд мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхээ гарана. Мэргэшүүлэй дундаһаа Баргажанай, Сэлэнгын, Захааминай, Хурамхаанай аймагуудай эхэнэрнүүд түрүүшын үдэрһөө эрхимлэжэ гараха эрмэлзэлэдэ абтана. Жэшээнь, түрүүшын үлэрэй дүнгөөр Баргажанай аймагай түлөөлэгшэ Надежда Будаева 81 очко абажа түрүүлһэн аад, хоёрдохи үдэрынь Сэлэнгын, Захааминай аймагуудай түлөөлэгшэд Наталья Ли-Ци Сю Дина Гуллева хоёрто шүүгдэбэшье, хоёр удэрэй дүн соголходо, 150 очко абаад, түрүү һуури эзэлбэ. Нүгөөдэ хоёрынь түрүүшын үдэр бираагүй дээрэһээ удаадахи хоёр һуури эзэлхэ баатай болоно. Харин эрэшүүлэй дунда болohон тулалдаанда Зэдын, Сэлэнгын, Ивалгын аймагуудай харбагшад Чойжил Лхамажапов, Олег Раднаев, Борис Жанов гэгшэд бусадһаа олон очко абажа, түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Баргажанай, Сэлэнгын, Захааминай, Хурамхаанай аймагууд түрүүлээ.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Энэ зүйлөөр эрэшүүл, эхэнэрнүүд, хүбүүд, басагад командаяа түрүү һуурида гаргаха эрмэлзэлтэйгээр хэдэн зайда урилдажа, стадиондо сугларагшадай анхаралд татаба.

100 метр. Эндэ Прибайкалийн, Сэлэнгын аймагуудай басагад Оксана Диденко Светлана Торовкина хоёр бусадһаа түрүүлэн ерэжэ, 13,4—13,6 секунда саг харуулба. Харин удаадахи эзлжээндэнь урилдаһан бусад аймагуудай түлөөлэгшэд эдэнэрэй сагые һайжаруулжа шадабагүй. Эрэшүүлэй дундаһаа энэ зайда урилдаһан Загарайн аймагай түлөөлэгшэд Расшивалов, Петров гэгшэд зайгаа 10,7—10,8 секунда соо гаталжа, түрүүшын хоёр һуури эзэлнэ. Удаадахи хоёр һуурида Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудай Митрофанов, Мунгалов гэгшэд гарана. Хойто удэрынь эхэнэрнүүд 400, 800 метрэй зайда урилдажа, урда удэрэйнгөө амжалта арьбадхаха, һадэлгэ гаргаа Эндэ. Муйскын, Сэлэнгын аймагуудай түлөөлэгшэд Надя Кравец Таня Лоскутникова хоёр түрүү һуриннуудые эзэлһэн байна. Харин эрэшүүлэй дунда 800 метрэй зайда болohон урилдаанда Александр Мунгалов, Сергей Шеломенцев (Турунтаево) гэгшэд зайгаа хоёр минутаһаа үлүү саг соо гаталжа, түрүүшын гурбан һуури эзэлээд, командынгаа гэшүүдые баясуулна. Эрэшүүлэй дунда энэ зайда үнгэргэдэһэн урилдаанда Сэлэнгын аймагай командын гэшүүд Сергей Чеповской Федор Иванов хоёр түрүүлэн һуурилдаһаар ерэжэ, командадаа олохон очко бэлэглэбэл даа. Нааданай түгэсхэлэй үдэр эрэшүүлэй дунда урилдажа, эрхимлэжэ яаһан командануудай дунда шаг шууяатай болоно.

Түрүүлэн урилдаһан эхэнэрнүүд тойролго бүхэндэ бэе бэеэ ахижа, стадиондо сугларагшадые урмашуулна. Тингэһээр байтар урилдаагаа түрүүлэн дүүргэжэ ерэшэд тодорно. Эдэнэр хэд ба эхэдэ, Сэлэнгын, Баргажанай аймагуудай түлөөлэгшэд Татьяна Лоскутникова, Дина Бахирова, Ольга Балдаева гурбан болоно. Эдэнэр зайгаа 5 минутаһаа үлүү саг соо гаталжа, түрүүшын гурбан һуури эзэлээд, командынгаа гэшүүдые баясуулна. Эрэшүүлэй дунда энэ зайда үнгэргэдэһэн урилдаанда Сэлэнгын аймагай командын гэшүүд Сергей Чеповской Федор Иванов хоёр түрүүлэн һуурилдаһаар ерэжэ, командадаа олохон очко бэлэглэбэл даа. Нааданай түгэсхэлэй үдэр эрэшүүлэй дунда 5000 метрэй зайда үнгэ-дэһэн урилдаанда Чеповской Федор Иванов ёр дахинаа эрхимлэ-лараагшадта һайнаагаа.

ФУТБОЛ. Түгэсхэ-залгада хүрэжэ ерэ-банскын. Сэлэнгын-дэй командануудаа 90 м-туршада наадахадаа-гана тэнцэлгээр дү-байгаа. Бороотой үе-тула мүрысөөнэй с-футболистнуудта дахи-даха саг нэмэжэ үг-ялын бүмбэгэ соо-хэбэри абаһан байна.

Сэлэнгын футбол-мэргэн байжа, урилдаанда 4:1 гэһэн тоотойгоор хэжэ, зунай спортын-най чемпионой нэрэ-хүртэбэ.

ГИИР ҮРГЭЛГӨӨ-гэгдэһэн мүрысөөндэ-райн, Захааминай, Хойто-Байгалай, Зэдын аймагуудай команданууд шалгаралаа. Загарайн аймагай-мандын гэшүүд Сергей-ков, Владимир Цыре-гей Леонов, Виктор-гэгшэд өөнэд өөнэ-нэгүүрнүүдтэ түрүү-нуудые эзэлэжэ, ко-наадалгаа чемпион-бо-

Мүн эстафетэ дахи-урилдаагаар, гранат-дэлгөөр, ядро түлэ-утые харайлгаар. Эн-шэдэлгээр үнгэргэдэ-рысөөнэй дүн гаргаа-Ивалгын, Загарайн, Зэ-гын аймагуудай спорт-шалгаржа, команданууда-ла очконуудые бэлэг-

Гурбан үдэрэй үргэлжэлһэн ехэ-дүн гаргахада, Сэлэнгын-гарайн, Захааминай-гуудай команданууда-жа, түрүүшын гурбан-эзэлбэ.

— Зургаадахи-дэһэн спортын наадахи-хи гуримтайгаар, эмхи-шадай, спортсменүүд-баадалгатайгаар Аяар холын Ахын, Хо-хаанай, Хойто-Байгалай-гажанай, Муйскын бүсад аймагуудай команданууда-заха холын Захаамин-жэ ерээ. Тиимэһээ-олоной хабаадалгаа-һонирхолтойгоор Захааминай аймагай-бэрилэгшэд, ажалшадай-нэрые нимэ һайн һэ-уттажа абаһандаа-айлшадай зүгһөө бай-гэхыемни зүбшөөгө-эмхидхэлэй комитедэ-рүүлэгшэ, Буряад Ре-кын Министрнүүдэй-Түрүүлэгшын орлогшо-Манжуев түгэсхэлэй-лэхэдээ мэдүүлбэ.

Ерэхэ жэлдэ республикын-хүдөөгэй спортын-наадан Хорин аймагай-гэргэгдэхөөр хараа-Нютагтаа ехэ наадаа-һэн Захааминай-спортсменүүд мүр-тугые Хорин аймаг-сменүүдтэ сугла-альга ташалга доро-лаа.

Б. ЦЫРЕМП-
М. ГОНЧ-
мана-

ЗУРАГУУД: уг-дэ; **Зэдын барилдаа-тын ветерануудай-худөөгэй спортын-нуудта илалта түй-лэнгын аймагай ко-Ц. ЦЫРЕНЖАПО-тонуул.**

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Буряад Республикын Верховно Совет-тэ. «Хилын нээл-тэ ямар байхаб?» — Э. Намсараевагай тоосоон.

«Үдэшын газетэ бии болобо» — В. Цыдыповэй мэдээсэл.

«Һайндэрэй оршондо үнгэрэг лэ!» — Н. Тугутовай корреспонденци.

Буряад Республикын газар дээрэ 1992 ондо-лагдаһан хүнүүдэй-тухай» — мэдээсэ-

«Тайгын арьлаа-динлэхэб?» — К. -статья.

«Үнэ сэнтэй олзы-тушаһаниинь дээрэ-Голубевай статья.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ:
ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э., ЦЫРЕНДЫПЫКОВ Б. Ц.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Калинин-даришвилийн үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76, тэһагууд: советүүдэй хүдэлмэрийн ба нимтын эмхинүүдэй —2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 олонитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; коммерческэ—2-35-84; корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда—91-1-44, Закаменскда—31-61, Агинскда—3-45-94.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-54-54, почта —2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гарана.
Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй.
Газетын индекс 50901. Тираж 7.500
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 22. 40.

Буряад Республикын Хэблэл мэдээсэлгын министерствын респ-пографидаа газетэ барлагдаа-Директорэйнь телефон 2-48-45.